

KORE SAVAŞI VE TÜRKİYE'DE SAVAŞ KARŞITI BİR ÖRGÜTLENME: TÜRK BARIŞSEVERLER CEMİYETİ

Doğan DUMAN*

Öz

II. Dünya Savaşı sırasında Alman saldırganlığı karşısında müttefik olan Amerika Birleşik Devletleri ve Sovyetler Birliği, savaşın bitiminden sonra çıkar çatışması nedeniyle anlaşmazlığa düşmüşlerdir. İki ülke arasındaki anlaşmazlık gerginliklere yol açarak Soğuk Savaş olarak adlandırılan süreci başlatmıştır. Bu sürecin ilk askeri çatışması ise iki ülkenin dolaylı olarak karşı karşıya geldikleri ve 25 Haziran 1950'de başlayan Kore Savaşı'dır. ABD, Birleşmiş Milletler Örgütü aracılığı ile üye ülkelerin, bu savaşta saldırıya uğrayan Güney Kore'ye yardım etmeleri çağrısında bulunmuştur. Bu çağrıya olumlu cevap veren ilk ülke Türkiye olmuştur. Kore Savaşı'nın başlamasından kısa bir süre önce kurulan Türk Barışseverler Cemiyeti ise, Demokrat Parti Hükümeti'nin Kore'ye asker gönderilmesi kararına karşı çıkmıştır. Nükleer silahlanma yarışına ve savaşlara karşı mücadele etmek amacıyla kurulan Cemiyet, Hükümet'in kararını protesto etmek ve toplumda savaşa karşı duyarlılık oluşturmak amacıyla bildiri dağıtmıştır. Cemiyet üyeleri, "milli menfaatlere aykırı beyannameler yaymak" suçlaması ile tutuklanmışlardır. Cemiyet ise 29 Temmuz 1950'de kapatılmıştır. Yargılama sonucunda başta Cemiyet'in Genel Başkanı Behice Boran olmak üzere, kurucu üyeler, 3 Haziran 1951'de verilen karar ile "siyasi maksatlar gütmek, ABD ile dostluğumuzu bozmaya teşebbüs etmek, halkın hükümete itimadını kırmak, milli mukavemeti zaafa uğratmak" gerekçesi ile bir yıl üçer ay ağır hapis cezasına çarptırılmışlardır.

Anahtar Kelimeler: Soğuk Savaş, Türkiye, Kore Savaşı, Türk Barışseverler Cemiyeti.

* Doç. Dr., Dokuz Eylül Üniversitesi, Buca Eğitim Fakültesi,
(dogan.duman@deu.edu.tr), (<https://orcid.org/0000-0002-4662-9942>).

KOREAN WAR AND A ANTI-WAR ORGANIZATION IN TURKEY: TURK BARISSEVERLER CEMİYETİ

Abstract

The United States and the Soviet Union, which were allies against German aggression during World War II, were at odds over conflict of interest after the end of the war. The dispute between the two countries has caused tensions and initiated the so-called Cold War process. The first military conflict of this process was the Korean War, which began on June 25, 1950, when the two countries faced off indirectly. Through the United Nations, the United States has called on member states to help South Korea, which was attacked in this war. Turkey was the first country to respond positively to this call. Türk Barışseverler Cemiyeti, founded shortly before the outbreak of the Korean War, opposed the Democratic Party Government's decision to send troops to Korea. Established to fight the nuclear arms race and wars, the Society distributed leaflets to protest the government's decision and to raise awareness of war in society. Members of the society were arrested on charges of "disseminating declarations contrary to national interest". The Society was closed on July 29, 1950. As a result of the trial, the founding members, especially The League's President Behice Boran, decided on June 3, 1951 that "to pursue political intentions, to attempt to break our friendship with the United States, to break the public's trust in the government, to undermine national strength" they were sentenced to one year and three months in prison on the grounds.

Keywords: Cold War, Turkey, Korean War, Turk Barışseverler Cemiyeti.

Giriş

Türkiye II. Dünya Savaşı'na katılmamakla birlikte İngiltere-Fransa bloğuna yakın durmuş, müttefik devletlerin tüm istek ve baskılarına rağmen fiilen savaşa katılmamış, izlediği dengeli dış politika ile de savaş dışında kalmayı başarmıştı. 1945'te savaş sonrası düzenin belirleneceği San Francisco Konferansı'na katılabilmek ve Birleşmiş Milletler'in asil üyeleri arasına girebilmek için ise 23 Şubat 1945'te Almanya liderliğindeki mihver devletlere resmen savaş ilanı ile yetinmiştir. Bu savaş ilanı sadece kâğıt üzerinde bir karar olarak kalmıştır.

Türkiye, savaşa Birleşmiş Milletler safında katılmasına rağmen Sovyetler tarafından mihver tarafını tutmakla suçlanmış ve savaşın sonlanmasına yakın bir tarihte 17 Aralık 1925'de imzalanan Türk-Sovyet Dostluk ve Saldırmazlık Antlaşması'nı 19 Mart 1945'de bir nota ile feshetmiştir. Sovyetlerin bu tutumu Türkiye'nin bundan sonra izleyeceği dış politikada belirleyici bir unsur olmuştur. Onu izleyen süreçte Sovyetler Birliği'nin Boğazların birlikte

savunulması ve bu amaçla kara ve deniz üsleri talep etmesi, Montreux Boğazlar Sözleşmesi’nin yeniden gözden geçirilmesi ve daha da önemlisi Kars ve Ardahan’ın kendilerine bırakılması yönündeki talepleri Türkiye’de endişe ve tepkiye yol açmıştır. Sovyetler Birliği ile gerginliğin artması ise Türkiye’nin dış politikasının yeniden şekillenmesine neden olmuştur. Sovyetlerden gelen bu tehdidin bertaraf edilmesi Türk dış politikasının önceliği olmuştur. O dönemde ülke politikasına yön verenlere göre ise bu tehdidi ancak Batı engelleyebilirdi. Bu nedenle Türkiye’nin temel amacı Batı’nın öncülüğünde kurulan tüm siyasi, askeri ve ekonomik ittifaklara üye olmaktır.¹ Batı’nın ortak savunma örgütü olan NATO’ya üye olmanın amacı da buydu. Kaldı ki hakim anlayışa göre NATO’ya üye olmak silahlı kuvvetlerinin modernizasyonu için gerekli kaynakların sağlanması dışında ülkenin ekonomik kalkınmasına da etki edecekti.² Öte yandan DP’nin iktidara geldikten hemen sonra dış politikada NATO’ya üye olmayı ve ABD’nin yanında yer almayı temel amaç haline getirmesinde maruz kalınan Sovyet baskısı kadar, bu durumun kendileri için önemli bir iç politika malzemesine dönüştürülebileceği olasılığı da etkili olmuştur.³

Sovyetlerin Türkiye’ye yönelik tehdit politikası, ülke içerisindeki komünizm düşmanlığını daha da belirginleştirmiştir. Örneğin Sovyetler Birliği ile dostluğu savunan Tan gazetesi başta olmak üzere bazı sol gazete ve dergi büroları ile matbaaları, 4 Aralık 1945’de üniversite öğrencileri tarafından saldırıya uğramış ve tahrip edilmiştir. 1945’de bir kez daha çok partili yaşama geçişle birlikte artık iktidar da, muhalefet de komünizmle özdeşleştirilen sola karşı çok sert bir tutum içerisinde olacaktır.

1948’te Behice Boran, Pertev Naili Boratav ve Niyazi Berkes gibi sol görüşlü öğretim üyelerinin Ankara Üniversitesi Dil, Tarih ve Coğrafya Fakültesi’nden (DTCF) uzaklaştırılmaları, bundan sonra sola karşı devlet refleksinin nasıl işleyeceğinin göstergesi olmuştur. Öteden beri Türkiye’de zaten baskı altında olan sol düşünce, artık devlet katında Sovyet emperyalizminin bir

1 Bülent Akkaya, “Türkiye’nin Nato Üyeliği ve Kore Savaşı”, *Akademik Bakış Dergisi*, Ocak-Şubat 2012, Sayı: 28, www.acarindex.com > dosyalar > makale > acarindex-1423868057, s.6. Türkiye’nin II. Dünya Savaşı sonrası oluşan kutuplaşmada, ABD’nin liderlik yaptığı kapitalist blokta yer almasındaki asıl nedenin, Sovyetlere karşı duyulan endişe ve korku olduğu yönünde yaygın bir peşin kabul vardır. Oysa bu yaygın görüşün aksine “Sovyetlerin Türkiye’ye yönelik talepleri arasında toprak ve üs olup olmadığı, bu tür talepler dile getirildiyse bile bunların ciddi niyetlerle mi yapıldığı yoksa baskı ve pazarlık aracı olarak mı öne sürüldüğü konusunda farklı görüşler vardır. Ancak Türkiye’nin bu konuyu ABD’nin desteğini almak için sonuna kadar kullandığı bilinmektedir. ABD’nin en azından ilk aşamada Türkiye’nin Sovyet tehdidi altında olduğu yönündeki iddiaları pek ciddiye almaması da bu görüşü güçlendirmektedir.” Bkz. Cangül Örnek, *Türkiye’nin Soğuk Savaş Düşünce Hayatı: Antikomünizm ve Amerikan Etkisi*, Can Yayınları, İstanbul 2015, ss.72-77.

2 İlyas Topçu “Soğuk Savaş Dönemi Türkiye-Sovyet Rusya İlişkileri ve Türk Basını (Stalin’in Ölümüne Kadar)”, *International Journal Of Academic Value Studies*, Vol: 3, Issue: 9, 2017, s.106.

3 Sedef Bulut, “Sovyet Tehdidine Karşı Güvenlik Arayışları: I. ve II. Menderes Hükümetlerinin (1950-1954) Nato Üyeliği ve Balkan Politikası”, *Ankara Üniversitesi Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi*, Sayı: 41, Mayıs 2008, s.40.

aracı olarak değerlendirilmeye başlanmıştır. Soğuk Savaş'ın ilk dönemlerinde Amerika'da başlayan ve 1950'lerde adeta bir paronayaya dönüşüp, her türlü sol/özgürlükçü akımı tehdit eden McCarthy hareketinin yansıması ile Türkiye'de antikomünist düşünce daha da pekişmiştir.⁴

Bu süreçte Sovyetler Birliği ile ilişkilerin gerginleşmesi antikomünist düşüncüyü güçlendirirken öte yandan Türkiye ve ABD ilişkileri gittikçe yakınlaşmış, kamuoyunda Amerika'ya karşı büyük bir sempati oluşmaya başlamıştır.⁵ Sempatinin hayranlığa dönüşmesi ise uzun sürmemiştir. ABD, "hürriyet savaşçısı" olarak kahramanlaştırılmıştır. Dönemin tangolarında bile bunu görmek mümkündür: "Amerika Amerika/Türkler dünya durdukça/Beraberdir seninle/Hürriyet savaşında"⁶

1947'de ABD Başkanı Truman'ın "komünizmle mücadele" dış politikalarının temel ilkesi olarak açıklaması ile "Soğuk Savaş Dönemi" resmen başlamıştır. Daha önce Türkiye'ye çok da yakın durmayan ABD, politika değişikliğine gitmiş ve ünlü "Marshall Planı" ile ekonomik ve askeri yardımda bulunmaya başlamıştır. Bu süreç, Kore Savaşı'nda Türkiye'nin ABD'ye destek veren ilk ülke olması ile devam etmiştir.

1. Kore Savaşı ve Demokrat Parti Hükümeti'nin Kore'ye Asker Göndermesi Kararına Tepkiler

İkinci Dünya Savaşı'nın bitiminden sonra Kore'de, 1948'de kuzeyde Sovyet yanlısı Kore Halk Cumhuriyeti, güneyde ise Kore Cumhuriyeti ilan edilmiştir. Bu iki cumhuriyet arasında ileride oluşabilecek herhangi bir anlaşmazlık ve gerginlik ihtimaline karşı Kuzey Kore ile Sovyetler Birliği, Güney Kore ile de ABD arasında askeri yardım antlaşmaları imzalanmıştır.

ABD ve Sovyetler Birliği arasında savaşın bitiminden sonra ortaya çıkan genel anlaşmazlık ve Kore'de oluşan bu bloklaşmalar Uzak Doğu'da olası bir savaşın habercisi niteliğindedir. İki büyük ülke arasındaki bu çıkar çatışmaları 25 Haziran 1950'de Kuzey Kore ile Güney Kore arasında savaşın başlamasıyla sonlanmıştır. Bu savaşın kim tarafından başlatıldığı konusunda farklı yaklaşımlar vardır. Bu yaklaşımlardan birine göre savaş Sovyetlerin isteği ile Kuzey Kore başlatmıştır. Diğer yaklaşım savaşın ABD desteği ile Güney Kore'nin başlattığı yönündedir. Kabul gören yaklaşım ise 25 Haziran günü Kuzey Kore birliklerinin 38. enlemden saldırıya geçerek Güney Kore topraklarına girdikleri yönündedir. Savaşın aleyhine geliştiğini gören Güney Kore, Birleşmiş Milletler Güvenlik

4 Emin Özdemir, A. Fatih Şendil, "Soğuk Savaş Dönemi Algı ile Gerçek Arasında Bir İmge Olarak Türk Solu; Demokrat Parti'nin Sol Hareketlere Yaklaşımı", *Cumhuriyet Tarihi Araştırmaları Dergisi www.ctad.hacettepe.edu.tr*, Cilt: 12, Sayı: 23, 2016, s.5.

5 Mehmet Emin Satır, "Soğuk Savaş Döneminde Türkiye'de Sol Basın", *Global Media Journal TR Edition*, 9 (18) Bahar 2019, s.115.

6 Pınar Selek, *Barişamadık*, İthaki Yayınları, İstanbul 2004, s.191.

Konseyi'ne acil yardım çağrısında bulunmuştur.⁷ ABD, silah kullanımı da dahil olmak üzere Güney Kore'ye yardım teklifini, Sovyetler ve Çin'in bulunmadığı ortamda 27 Haziran'da konseyden oy çokluğu ile geçirdi ve BM üyelerine Güney Kore'ye yardım için çağrıda bulundu.⁸ Aylardan beri konsey toplantılarına katılmayan Sovyet delegesi, bu karar alınırken de toplantıda yoktu. Bu nedenle Sovyetler Birliği BM Kurucu Anlaşması'nı hatırlatarak, Güvenlik Konseyi'nin karar alabilmesi için beşi; ABD, İngiltere, Fransa, Sovyetler Birliği ve Çin tarafından verilmiş olmak üzere yedi oya ihtiyaç olduğunu, Kore ile ilgili alınan kararda bu gerekli koşulun olmaması nedeniyle kararın yasal olmadığını, bir notayla ABD'ye bildirdi. Güney Kore'ye yardımda bulunulması amacıyla, Türkiye'nin de aralarında bulunduğu 53 üye devletin destek verdiği kararın uygulanması için, BM tarafından yapılan çağrının ardından ABD, 30 Haziran günü Kore'de silahlı mücadeleyi başlattı. ABD dışında 15 üye devlet Güney Kore'ye asker gönderirken; 40'tan fazla üye devlet ise, malzeme yardımda bulundu.⁹

Güney Kore'ye yardımda bulunulması gerektiğini düşünen ülkelerdeki hakim düşünce, bu saldırıların Sovyet destekli olduğu, karşı konulmazsa bundan cesaret alacak Sovyetlerin saldırgan politikasına başka yerlerde de devam edeceği yönündeydi. Demokrat Parti (DP) Hükümeti ise bu saldırıya karşı BM'nin çağrısına olumlu cevap verilmezse Sovyetlerin Türkiye'yi işgali halinde yalnız kalabileceğinden endişe etmekteydi.¹⁰ Bu nedenle Türkiye de Kore'ye asker gönderilmesi düşüncesindeydi.

25 Temmuz gecesi BM'in yardım çağrısını görüşmek üzere Cumhurbaşkanı, TBMM Başkanı, Bakanlar Kurulu ile Genelkurmay Başkanı'nın katılımlarıyla gerçekleştirilen toplantıda DP Hükümeti, 4.500 kişiden oluşan bir askeri birlik gönderme kararı aldı. Bu karar aynı gece telgrafla Dışişleri Bakanı Fuat Köprülü tarafından BM Genel Sekreteri'ne bildirildi.¹¹

DP Hükümeti'nin Kore'ye asker gönderme kararını TBMM'de değil de Bakanlar Kurulu'nda alması kamuoyunda tartışma yaratmıştır. Bu konu iktidar ile muhalefet arasında önemli bir soruna dönüşürken DP grubunda bile birkaç milletvekilinden itiraz gelmişti.¹² Cumhuriyet Halk Partisi (CHP) Genel İdare Kurulu, 26 Temmuz 1950'de Genel Başkan İsmet İnönü'nün başkanlığında toplanarak, Kore'ye asker gönderilmesi kararını görüşmüştür. Hükümetin

7 Özgür Yıldız, Hafize Doğramacı, "Muğla-Milas Kore Gazilerinin Anıları Işığında Kore Savaşı Üzerine Bir Değerlendirme", *Tarih Okulu Dergisi*, Mart 2014 Yıl: 7, Sayı: XVII, s.548-549.

8 Cihat Göktepe, Süleyman Seydi, "Soğuk Savaş Başlangıcında Türk Dış Politikası", *bilig*, Kış 2015 / Sayı: 72, s.208.

9 Tülay Gül, "Ulusal Basında Türkiye'nin Kore'ye Asker Gönderme Kararı", *Belgi*, Sayı: 7 (Kış 2014/ I), s.873-874.

10 Göktepe, Seydi, *a.g.m.*, s.209.

11 *Ulus*, 26 Temmuz 1950. Bu konuşmanın tamamı için bkz. *TBMM Tutanak Dergisi*, Dönem: 9, Cilt: 1, 30.06.1950, ss. 311-313.

12 Akkaya, *a.g.m.*, s.7.

aldığı kararı içerik açısından değil de biçimsel olarak eleştiren CHP'nin konu hakkındaki görüşlerini parti Genel Sekreteri Kasım Gülek şu şekilde açıklamıştır: *"Birleşmiş Milletlere karşı olan vecibelerimizi tanıyoruz. Dünyada sulhun ancak Birleşmiş Milletlerin müşterek korunma cephesiyle temin edilebileceğine inanıyoruz. ... Bu günkü durumda Birleşmiş Milletlere karşı olan vecibelerin nasıl yerine getirileceğini hükümet Millet Meclisinde müzakere edilmeden ve partimizle istişare etmeden yalnız başına takdir etmiştir. ...Halbuki büyük memleket meselelerinde, hususiyile memleket müdafaası ve harp ihtimallerinde hükümetin muhalefet partisi ile fikir mutabakatı temini, memleket birliğini sağlamak için esas tedbirdir."*¹³

Millet Partisi (MP) Genel Başkanı Hikmet Bayur ise, Kore'ye asker gönderilmesi kararını basından ve gazete haberlerinden öğrendiklerini, ancak Cumhuriyet'in kuruluşundan sonra ülke sınırları dışına ilk kez asker gönderilmesine karar verildiğini, bunun ise TBMM'de tartışılmadan yapılmasını doğru bulmadıklarını belirtmiştir.¹⁴ Ayrıca karardan memnun olmayan kişilerin komünistlik suçlamalarıyla alçaltılmak istendiğini iddia etmiştir. Bayur'a göre Türkiye'nin güvenliği için biran önce NATO'ya üye olması da gereklidir.¹⁵

DP Hükümeti Kore'ye asker gönderme kararını aldığı anda TBMM tatildaydı. Bu nedenle karara ilişkin görüşmeler ancak 1 Kasım 1950'de TBMM'nin açılmasından sonra yapılabildiği. Muhalefet, yurt dışına asker gönderilmesi kararının TBMM tarafından alınması gerektiğini daha önce de ifade etmişti. Bu nedenle TBMM'nin açılmasından sonra MP'nin tek milletvekili Kırşehir Milletvekili Osman Bölükbaşı ve Mardin Bağımsız Milletvekili Kemal Türkoğlu tarafından 23 Kasım'da Meclis Başkanlığı'na gensoru önergesi verilmiştir. 6 Aralık'ta başlayan görüşmeler sırasında mecliste ateşli tartışmalar yaşanmıştır. Önergeyi veren iki milletvekili, *"bir emri oaki ile tatbik edilen bu kararın"* geri alınabileceğini asla düşünmediklerini belirtmişler, fakat Anayasa'ya aykırı bir karar alan mevcut hükümetin ise işbaşında kalmaması gerektiğini ifade etmişlerdir.¹⁶

Hükümet ise Türk askerinin BM emrinde oluşturulmuş uluslararası birlikte görev yapacağını, herhangi bir devlete savaş açılmadığı için de Meclis onayının gerekli olmadığını savunmuştur. Önergeye ilişkin söz alan Başbakan Menderes'e göre, *"Kore Meselesi'nde bir harp hali değil, bir tedip ve tecziye durumu vardır"*. Bu nedenle de Hükümet'in aldığı karar Anayasaya uygundur. Menderes'e göre ayrıca, Birleşmiş Milletler Anayasası da, Hükümet'e bu tip konularda karar alma hakkı tanımaktadır.¹⁷

13 Ulus, 27 Temmuz 1950; Akşam, 27 Temmuz 1950.

14 Akkaya, a.g.m., s.8

15 Ahmet Emin Yaman, "Kore Savaşı'nın Türk Kamuoyuna Yansımaları", Ankara Üniversitesi Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi, Sayı: 37-38, Mayıs-Kasım 2005, s.236. Hikmet Bayur'un konuya ilişkin yazısının tamamı için bkz., "Küçük Marifetler ve Büyük İşler", Kudret, 1 Ağustos 1950.

16 Bulut, a.g.m., s.41. Gensoru önergesinin tam metni için bkz. Kazım Öztürk, Türk Parlamento Tarihi TBMM IX. Dönem 1950-1954, TBMM Vakfı Yayınları, Ankara, 1999, ss.600-602.

17 TBMM Tutanak Dergisi, Dönem: 9, Cilt: III, ss.137-139.

Muhalefete göre ise, tüm toplumu ilgilendiren önemli konularda, özellikle de ülke savunması ve savaş kararı sözkonusu olduğunda hükümetin muhalefetle işbirliği yapması gerekirdi. Muhalefetin gerekçesine bakıldığında, muhalefetin Kore’ye asker gönderilmesi kararına ilkesel anlamda karşı olmadığı görülecektir. Bu nedenledir ki, Kore’ye asker gönderilmesine görünüşte farklı çevrelerden çeşitli itirazların yapılmasına karşın, bu konudaki tek ilkesel itiraz araştırmanın konusu olan Türk Barışseverler Cemiyeti’nden geldiğini özellikle vurgulamak gerekir. “Nitekim muhalefetin itirazı usule; TBC’nin itirazı ise esasa mütealliktir. Bir başka ifade ile TBC, doğrudan doğruya Kore’ye asker gönderilmesine itiraz ediyordu.”¹⁸ Önerge oy çokluğu ile reddedilmiştir.

Aslında DP’nin Kore’ye asker gönderme kararı, TBMM’den çıkartılan bir yasaya dayandırılmasından öte, “bir Bakanlar Kurulu Kararı’na bile dayanmıyordu; nitekim bu konuda Resmî Gazete’de yayınlanmış bir Bakanlar Kurulu Kararı bile mevcut değildi. Alınan karar, sadece Başbakan’ın siyasi açıklamaları, Bakanlar Kurulu’nun irade beyanı mahiyetini taşıyordu.”¹⁹

DP, Kore’ye asker gönderme kararının alınma gerekçelerini kamuoyuna anlatmak ve destek sağlamak amacıyla çok başarılı bir halkla ilişkiler strateji ve taktiği uygulamıştır. DP’nin kamuoyunu isteği doğrultusunda nasıl inşa ettiğini dönemin gazetelerinden takip etmek mümkündür.²⁰ Karara yönelik sınırlı itirazlar bir tarafa bırakılacak olursa dönem basınının ağırlıklı olarak hükümete destek verdiği görülmektedir.

Cumhuriyet gazetesinden Nadir Nadi hükümetin “...Birleşmiş Milletler Teşkilatı emrine silahlı kuvvetlerimizden bir kısmını ayırmağa karar verdi ise, bunu şüphesiz sırf hürriyet ve barış dünyasına karşı beslediği bağlılık duyguları uğruna...”²¹ aldığını belirterek bu kararı destekledi.

Yine Cumhuriyet gazetesinden Abidin Daver; “Bu yardımın hür milletler ve bilhassa bize askeri yardımlarda bulunan Amerika umumi efkârında yaptığı ve yapacağı büyük ve mühim tesiri unutmamak lazımdır. Amerikalılar kendilerine yardım bahsinde ilk civanmerd adımı atan Türkiye’ye askeri hatta iktisadi yardım hususunda daha cömerd davranmak icab ettiğini anlayacaklardır.”²² diyerek savaş sonrasında Türk-Amerikan ilişkilerinin Türkiye lehine gelişeceğine dikkat çekmekteydi.

18 Mete Kaan Kaynar, “Türkiye’nin Ellili Yılları Üzerine Bazı Notlar”, *Türkiye’nin 1950’li Yılları*, Hazırlayan Mete Kaan Kaynar, İletişim Yayınları, İstanbul 2015, s.24-25.

19 Kaynar, *a.g.e.*, s.23. Gensoru önergesi veren Mardin Bağımsız Milletvekili Kemal Türkoğlu’nun Başbakan’a, Kore’ye asker gönderilmesi için Bakanlar Kurulu’nca alınmış bir kararın olup olmadığını, eğer varsa neden bu kararın Resmi Gazete’de yayımlanmadığını ve kararın nasıl alındığını sorması çok önemli ve anlamlıdır. Menderes, bu soruları garip bulduğunu belirtmiş ve Kore kararının Bakanlar Kurulu’nca alındığını söylemiştir. Kararın Resmi Gazete’de neden yayınlanmadığı sorusuna ise bunu takip etmenin görevi olmadığını şeklinde cevap vermiştir. Bkz. *TBMM Tutanak Dergisi*, Dönem 9, Cilt: III, s. 151-152.

20 Esra İlkay Keloğlu-İşler, Serdar Analı, “Voice Of America’dan Ankara Radyosu’na: Kore Savaşı’nda Kamuoyu Oluşturma”, *İletişim*, Haziran 2015, Sayı:22, s.87.

21 Nadir Nadi, “Hükümetin Kararı”, *Cumhuriyet*, 27 Temmuz 1950.

22 Abidin Daver, “Kararımız isabetli mi, değil mi?”, *Cumhuriyet*, 28 Temmuz 1950.

Milliyet gazetesinden Ali Naci Karacan ise karara destek verdiği yazısında, Kore'ye asker gönderilmesini, ileride Sovyetlerin Türkiye'ye bir saldırı olasılığı durumunda BM'den yardım alınabilmesi için bir zorunluluk olarak görmüştür.²³ Ali Naci Karacan bir başka yazısında da CHP'yi çok ağır biçimde eleştirmiş ve Kore'ye asker gönderilmesini, "memleketin bütün tarihinde ele geçen müstesna bir fırsat"²⁴ olarak değerlendirmiştir.

Zafer gazetesi yazarlarından Muhip Dıranas muhalafetin kararı eleştirmesini, DP'nin getirdiği "hürriyet ortamının istismar edilmesi" şeklinde değerlendirmiş ve CHP'yi ağır biçimde eleştirmiştir.²⁵

Zafer gazetesi başyazarı Mümtaz Faik Fenik ise; "...hükümetimizin verdiği karar, Birleşmiş Milletler ülküsüne ve müşterek emniyet sistemine bağlı olan medeni dünyada her halde büyük akisler uyandıracak ve Türkiye'nin bu hareketi her yerde takdirle karşılanacaktır..."

Kore dağlarından aksedecek 'Allah Allah' nidalarının biz şimdiden bütün sınırlarımızı koruduğunu hisseder gibi oluyoruz. İşte bu sesler bu aziz vatanımızın üzerine rahmet olacak ve beşeriyeti de milletimizle beraber huzura kavuşturacaktır...²⁶ derken aslında DP Hükümeti'nin savaşa asker göndermesinin nedenini özetlemiştir. Çünkü DP Sovyet tehdidine karşı NATO üyeliğini bir güvence olarak görmekteydi. Kore'ye asker göndermenin de bu amaca hizmet edeceğine inanıyordu.

Ayrıca iktidar partisi mensupları da Türkiye'nin Kore Savaşı'nda "sadık müttefik, diğer müttefiklerden daha müttefik" tutumunu sürdürmesi durumunda NATO üyeliğinin kapısının aralanacağına inanmaktaydılar. DP'nin bakanlardan Samet Ağaoğlu'nun "Kore'de bir avuç kan verdik ama büyük devletler arasına katıldık" şeklindeki sözleri, iktidarın Kore Savaşı'na gerçekte hangi nedenle asker gönderdiğini açıklamaktaydı.²⁷

Gerçekten de DP Hükümeti'nin, Kore'ye asker göndermek ile NATO'ya kabul edilmek arasında kurduğu ilişki o kadar açıktı ki, 25 Temmuz'da Kore'ye destek verileceğinin açıklanmasından bir hafta sonra Türkiye, Mayıs 1950 tarihinde NATO'ya kabulü için yaptığı başvuruyu 1 Ağustos'ta tekrarladı ve ikinci kez resmi başvuruda bulundu.²⁸

DP Hükümeti'nin Kore'ye asker gönderilmesine ilişkin aldığı kararın gazetelerin büyük çoğunluğu tarafından onaylanması, DP'nin kamuoyunun yönlendirilmesinde yazılı basını ustalıklı kullandığını göstermektedir. DP bu

23 Ali Naci Karacan, "Kore'ye Asker Yollamamızın Sebebi", *Milliyet*, 28 Temmuz 1950.

24 Ali Naci Karacan, "Eğer Akılları Olsaydı", *Milliyet*, 4 Ağustos 1950.

25 Muhip Dıranas, "Hürriyet istismarcılığı", *Zafer*, 10 Ağustos 1950.

26 Mümtaz Faik Fenik, "Koreye gidecek Türk askerleri, yolunuz açık olsun!", *Zafer*, 27 Temmuz 1950.

27 Barış Doster, "Türkiye'de NATO Karşılığının Tarihsel ve Siyasal Kökenleri", *Ortadoğu Analiz*, Nisan 2012, Cilt: 4, Sayı: 40, s.35.

28 Kaynar, *a.g.e.*, s.23.

konudaki yeteneğini radyo yayınları konusunda da göstermiştir. Özellikle radyonun kamuoyu oluşturmadaki gücünü daha muhalefettyken fark eden Başbakan Menderes, Kore savaşı ile ilgili açıklamaları için radyoyu sıklıkla kullanmıştır. Örneğin Menderes’in muhalefetin eleştirilerini cevaplamak için 28 Temmuz 1950 tarihinde yaptığı basın toplantısı radyodan canlı olarak yayınlanmıştır. Başbakan bu konuşmada hükümetin aldığı kararı savunmuş ve karara karşı olan muhalefeti eleştirmiştir. Başbakan Menderes’in konuşmasında yer verdiği, “ *Hükümetimizin almış olduğu karar bir harp kararı değildir, sulhu koruma teşebbüsü ve karardır’ ifadesiyle, askerlerin bir savaşa değil de, barışın hüküm sürdüğü bir bölgede, barışı korumaya gönderildiği algısı kamuoyunda yaratılmaya çalışılmıştır.*”²⁹ Bunun dışında Ankara Radyosu, “*Marshal Saati*”, “*Nato Saati*”, “*Birleşmiş Milletler Saati*”, “*Kore Savaşı Saati*” adlı programlarla, Türkiye’ye yapılan Amerikan yardımlarından büyük bir övgü ile söz etmiştir. ABD “*hür dünya*”nın lideri olarak nitelenirken, Türkiye’nin neden “*hür dünya*”nın yanında olması gerektiği, vb. konularda sıklıkla yayın yapmıştır.³⁰

Basında DP Hükümeti’nin Kore’ye asker gönderme kararına destek verenler olduğu gibi bu kararı doğru bulmayanlar da vardır. Bunlardan Ulus gazetesi yazarı ve CHP’nin tanınmış isimlerinden Nihat Erim, Hükümet’in asker gönderme kararını alırken milyonlarca vatandaşın destek verdiği CHP’nin düşüncesine başvurmamasını eleştirmiştir.³¹ Gazete ayrıca sınır dışına asker gönderme kararının sadece TBMM’de alınabileceğini belirterek Hükümet’in asker gönderilmesine ilişkin kararı almakla Anayasa’yı ihlal ettiğini de iddia etmiştir.³²

Yeni Sabah gazetesinde imzasız yayınlanan bir başyazıda ise birçok ülkenin bu savaş karşısında tarafsız kalmasına rağmen, Türkiye’nin Sovyetler Birliği’nin düşmanlığını kazanma riskine vurgu yapılarak karar şu şekilde eleştirilmiştir; “*Biz Kore’den ziyade bizzat yurdumuzu korumaya mecburuz ve muhtemel düşman öyle zayıf sayılacak bir hasım değildir. Birtek erin bile, ölüm dirim mücadelesinde, mevkii ve kıymeti olur. Realiteler, umumi nazariyelere üstün tutulmalıdır.*”

Diğer bir nokta da hatıra gelebilir ki, Türk ordusu, yurt dışında ve çok uzak bir muntıkada harekete iştirak etmek kararı verilmeden evvel, Büyük Millet Meclisinin bu husustaki mütalaa ve reyinin alınması da çok isabetli olurdu.”³³ Yazıda ayrıca Osmanlı Devleti’nin I. Dünya Savaşı sırasında ülke sınırları dışında savaşmasının yurt savunmasına ne kadar olumsuz yansıdığına da değinilmiştir.

Kudret gazetesi ise bu konuya ilişkin görüşlerini doğrudan bir değerlendirme yaparak belirtmese de MP Genel Başkanı Hikmet Bayur’un

29 İşler, Analı, *a.g.m.*, s.92.

30 Hamit Erdem, “Hemşeri, Kore Nere?”, www.toplumsal.org/hemseri-kore-nere-hamit-erdem/, Son erişim tarihi: 23.03.2019.

31 Nihat Erim, “Hükümetin Son Kararı”, *Ulus*, 27 Temmuz 1950.

32 *Ulus*, 28 Temmuz 1950.

33 “Karar hatalıdır”, (İmzasız yazı), *Yeni Sabah*, 27 Temmuz 1950.

bir yazısına yer vererek aslında tutumu hakkında ipucu vermiştir. Sözkonusu yazıda Bayur, hükümetin kararını şu sözlerle eleştirmiştir:

“Bizim bugünkü coğrafi konumumuz talihsizdir. Türkiye Kafkasya’da doğrudan doğruya Rusya ile ve Trakya’da onun bir kuklası olan Bulgaristan’la sınırdaştır. Rusya isterse pekâlâ Bulgaristan’ı bize saldırtır, öbür peyklerin ordularını da üzerimize seok ettirir. Bu durum karşısında Amerika’nın Kore savaşına giriştiği ölçüde dahi işe karışması bizi tatmin edemez. ...Böyle bir peyk veya peykler saldırısına uğradığımız takdirde bizi tatmin edecek tek yön Amerika’nın derhal Rusya ile savaşa tutuşmasıdır. Hükümetimiz bu gibi meseleleri inceleyip Amerika’dan gereken teminatı almamışsa Kore savaşına kara kuvvetleriyle katılan ilk devlet olmamız eksik tedbirlerle girişilmiş yanlış bir iş sayılmalıdır; çünkü biz her bakımdan topun ağzında bulunduğumuz için örnek olmak bize düşmezdi.”³⁴

Türk Barışseverler Cemiyeti’ne açık destek veren Barış dergisi de karara karşı çıkmıştır. Dergi son kez yayınlandığı 8.inci sayısının kapağında büyük puntolarla *“KORE NERE?”* ifadesini kullanarak, Hükümet’in asker gönderilmesi kararını protesto etmiştir.³⁵ Kore’ye asker gönderilmesine karşı basında çıkan eleştiriler çok sınırlı olmasına rağmen DP yanlısı Zafer gazetesinin sahibi ve başyazarı Mümtaz Faik Fenik bu eleştirileri *“tahrikçi edebiyat”*³⁶ olarak nitelmiştir.

Kore’ye asker gönderilmesine ilişkin tartışmalarda Diyanet İşleri Başkanlığı da yer almıştır. İlk olarak Başkanlık müfettişlerinden Mehmet Münir İrşadi, Bursa Ulu Camii’nde komünizmle mücadelenin gerekliliği üzerine bir konuşma yapmış ve Başbakan Menderes’in bu konu ile ilgili daha önce yaptığı konuşmaya sıklıkla atıf yaparak, cemaati topluca komünizmle mücadeleye davet etmiştir.³⁷ Dönemin Diyanet İşleri Başkanı Ahmet Hamdi Akseki ise 25 Ağustos 1950 tarihinde Gazeteciler Cemiyeti’nde düzenlediği basın toplantısı ile bu tartışmalara katılmıştır. Akseki’ye göre *“Komünistliği ve ne şekilde olursa olsun bütün tabikatını İslamiyet katiyetle reddeder... Komünistliğe karşı gelebilecek en kudretli silah, iman ve ruh kuvvetidir.”*³⁸ Sonrasında da Diyanet İşleri Başkanlığı *“Kore Savaşı’na katılmanın cihad olduğu, bu savaşta ölenlerin şehit olacakları”* şeklinde açıklama yapmıştır.³⁹ 10 Aralık 1950’de ise Süleymaniye Camii’nde Kore’de şehit düşen askerlerin ruhuna ithaf edilmek üzere düzenlenen Mevlid sonrası Başkan Akseki yaptığı konuşmada, Kore Savaşı’nı, *“imanlı ile imansızın, kitablı ile kitabsızın, hayırla şerrin çarpıştığı”* bir savaş olarak nitelmiştir. Akseki ayrıca, Türk askerinin Kore’de verdiği

34 Nurullah Haşimi, *Türkiye’nin Kore Savaşına Katılmasının Siyasi Nedenleri ve Sonuçları*, Batman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Batman, 2014, s.45-46.

35 *Barış*, Sayı: 8, s.1.

36 Mümtaz Faik Fenik, “Nazik mevzular örselenmemelidir!”, *Zafer*, 9 Ağustos 1950.

37 *Yeni Sabah*, 12 Ağustos 1950.

38 *Cumhuriyet*, 26 Ağustos 1950.

39 Doster, *a.g.m.*, s.35.

mücadeleyi İslamiyet’in ortaya çıktığı döneme vurgu yaparak açıklamıştır: “İslam tarihinde buna benzer çok misaller vardır. Hazreti Muhammed 13 sene Mekke’de, 10 sene Medine’de imansızlık ve zulüm ile mücadele etmiş, üstün kuvvetlerle savaşmış ve neticede hak batıla galebe etmiştir.”⁴⁰ Diyanet İşleri Başkanı açıklamaları ile Hükümet’in kararını açıkça desteklemiştir.

II. Dünya Savaşı’nın bitiminden sonra dünyada hızla gelişen “milliyetçi-militarist-antikomünist” Soğuk Savaş ruhu Kore Savaşı ile daha da güçlenirken, Sovyet tehdidinin de etkisiyle Türkiye bu ortama en hızlı uyum sağlayan ülkelerden biri olmuştur. Türkiye’deki milliyetçi-mukaddesatçı gençlik örgütleri hızla anti-komünizme eklenmişler, siyasal iktidar tarafından da destek ve itibar görmüşlerdir. Artık bundan sonra “DP, tek parti döneminin güdümlü gençlik örgütlerini kendi amaçları doğrultusunda kullanmaya başlayacak ve onlara yardım edecekti.” Başta Milli Türk Talebe Birliği (MTTB) olmak üzere, İstanbul Üniversitesi Talebe Birliği, Ankara’daki Üniversite Talebe Birliği ve Konya’daki Türk Gençlik Teşkilatı gibi hükümet ile bir ölçüde organik bağ içerisinde olan örgütlerin, İstanbul, Ankara İzmir, Konya gibi iller başta olmak üzere birçok ilde “Komünizmi Tel’in” ve “Kore Şehitlerini Anma” adı altında mitingler organize etmeleri sağlanmıştır.⁴¹

Düzenlenen mitinglerin yanı sıra çeşitli liseler ve yükseköğrenim kurumlarındaki öğrenciler, Kore’de “hür dünya” ve “insanlık” için savaşanlara “manevi destek” olmak için çeşitli girişimlerde bulunmuşlardır.⁴² Örneğin Saint Josef Lisesi öğrencileri, harita kısmını Çanakkale toprağı ile kapladıkları, üstündeki ay yıldızı kanlarıyla boyadıkları bir Çanakkale Boğazı haritasını Kore’deki Türk Tugayı’na göndermişlerdir. Kars Lisesi öğrencileri ise kanlarıyla Türk haritası çizmiş ve hediye olarak göndermişlerdir. İstanbul Üniversitesi Talebe Birliği, 35 yıldır muhafaza ettikleri tarihi “Bozkurtlu Sancağı”, bir mesajla birlikte Türk Tugayı’na göndermiştir. Konya’da kurulan Türk Gençlik Teşkilatı, “Şehitlerimiz yanında bizim de kanımız bulunsun” düşüncesiyle özel olarak yaptırdığı bir vazoya kan doldurularak Kore’ye gönderilmesini kararlaştırmıştır. Yaptırılan vazo küçük olduğu için yüzlerce kişinin talebi geri çevrilmiştir. Ankara Üniversitesi Talebe Birliği öğrencileri, Anafartalar’dan alınan boş bir mermi kovanını kanlarıyla ıslattıkları Conkbayırı toprağını doldurarak, Kore Türk Tugayı’na göndermiştir. Kız öğrencilerin de Kore’de savaşan Türk askerine çeşitli yollarla destek ve moral sağlamaya çalıştıkları görülmektedir. Örneğin Selçuk Kız Sanat Enstitüsü öğrencileri atlas kumaş üzerine gümüş simle işledikleri Türk Bayrağı’nı, Kore’ye göndermiştir. Bu bayrak, Mac Arthur’un Türk Tugayı’nı ziyareti sırasında kendisine hediye edilmiştir. Adana Kız Sanat Enstitüsü öğrencileri de, yünden bir bayrak hazırlamış ve bir Kur’an-ı Kerim

40 Cumhuriyet, 11 Aralık 1950.

41 Hamit Erdem, “Hemşeri, Kore Nere?”, www.toplumsal.org/hemseri-kore-nere-hamit-erdem/, Son erişim tarihi: 23.03.2019.

42 G. Gürkan Öztan, Tebessüm Yılmaz, “Militarizm ve Anti Komünizmin Kesiştiği Nokta: Kore Savaşı”, <https://www.toplumvebilim.com/> s.11.

kıfı işlemişler, hediye Enstitüsü öğrencilerinden birinin yazdığı mektupla birlikte Kore'ye göndermişlerdir.⁴³

Ayrıca yurdun dört bir yanından Başbakanlığa, Hükümet'in Kore Savaşı ile ilgili kararlarını tasvip eden çok sayıda telgraf da gönderilmiştir.⁴⁴

DP'nin izlediği dış politikayı “*milli çıkarlara uygun bir devlet politikası*” olarak değerlendiren dönemin Türk basını, Kore Savaşı'nın devam ettiği süreçte, çıkarılan ve 21 Temmuz 1950 tarihinde yürürlüğe giren yeni basın kanununun sağladığı görece özgür bir ortama rağmen, ağırlıklı olarak konuya eleştirel yaklaşmamıştır. Basının bu tutumunda şüphesiz ki Türkiye'nin, İkinci Dünya Savaşı sonrasında Sovyetler Birliği'nden algıladığı tehdidin de önemli bir rolü olmuştur.⁴⁵ Ayrıca Dışişleri Bakanı Fuat Köprülü'nün; “*Hükümetin vermiş olduğu karar komünist basını hariç memleketin her köşesinde ve dünyanın her tarafında büyük bir memnunlukla karşılanmış ve tasvip edilmiştir.*”⁴⁶ şeklindeki suçlayıcı ithamı ile karşılaşmamak düşüncesinin de basının tutumu üzerinde etkili olduğu düşünülebilir. Kore Savaşı konusunda DP Hükümeti'ne destek veren gazetelerin tutumunu Brockett şöyle değerlendirmektedir: “*Kore Savaşı ile ilgili Türk gazeteciliğinin yansıttığı haberler daha çok dünya çapında yapılan, savaşı destekleyici komünist karşıtlığı çizgisindedir. Gazeteler basitçe ‘Düşman komünizm, özgürlük ise asıl mesele’ görüşünü ortaya koymuş ve savaşın ‘Kızıl tehdit’in durdurulması için gerekli olduğu haberlerini yapmışlardır.*”⁴⁷ ABD yanlısı siyasal iktidarların adeta “*inşa ettikleri komünizm korkusu*” sadece Türkiye'ye özgü olmamıştır. Bu korkuyu sürekli gündemde tutmak için savaşa destek veren diğer ülkelerde de “*kitle iletişim araçlarında benzer sunum inşa edilerek bir denetim mekanizması olarak kullanılmıştır.*”⁴⁸ Bir başka deyimle ABD yanlısı ülkelerde ve bu arada Türkiye'de de savaş karşıtı her türlü eylem ve söylemler, Sovyetler tarafından yönlendirilen ve komünist iktidarı kurmak için kullanılan bir taktik olduğu iddia edilerek etkisizleştirilmeye çalışılmıştır.

DP Hükümeti'nin TBMM'nin onayını almadan Kore'ye asker gönderme kararını alması hukukçular arasında da görüş ayrılığına sebep olmuştur. Anayasa hukuku Profesörü Ali Fuat Başgil hükümetin böyle bir yetkisi olduğunu öne sürerken, Fransa'yı örnek göstermiş ve “*Fransız hükümeti de tıpkı Adnan Menderes hükümeti gibi Bakanlar Heyetince karar almış ve yardım olarak*

43 Serkan Sipahi, *Kore Savaşı ve Türk Kamuoyu*, Dokuz Eylül Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir, 2007, ss.153-156.

44 CDAB, 30 100 1798 34.

45 Tülay Gül, “Ulusal Basında Türkiye'nin Kore'ye Asker Gönderme Kararı”, *Belgi*, Sayı: 7 (Kış 2014/ I), s.878.

46 *Yeni Sabah*, 1 Ağustos 1950.

47 G. D. Brockett, *Betwixt And Between: Turkish Print Culture and The Emergence Of A National Identity 1945–1954*. Doctoral Thesis, University Of Chicago, Illinois, 2003, s.365. Aktaran, Esra İlkay Keloğlu İşler, Serdar Analı, “Kore Savaşı'na Katılma Sürecinde Basın Yoluyla Halkın Onayını Arttırmak”, *Erciyes İletişim Dergisi “Akademia”* 2015 Cilt (Volume): 4, Sayı (Number): 2, s.93.

48 İşler, Analı, a.g.m., s.93.

bir harp gemisi vermiştir.” şeklinde görüş belirtmiştir.⁴⁹ Prof. Sadri Maksudi Arsal, kararlar ilgili olarak “Bu karar mutlak surette lazım ve müstaceldi” diyerek Hükümet’e destek vermiştir. Hükümetin aldığı kararın hukuki bakımdan hatalı olduğunu belirten Ord. Prof. Hüseyin Nail Kubalı’ya göre ise; “Anayasamızın 26 ncı maddesine göre, sulh ve harp gibi fevkalade kararları ancak Türkiye Büyük Millet Meclisi alabilir.”⁵⁰ Kore’ye asker gönderilmesi kararını biçimsel olarak anayasaya aykırı gören Kubalı, sonraki yıllarda da DP iktidarının çeşitli uygulamalarına yasal gerekçelerle karşı çıkmıştır.

Karara ilişkin tartışmalar sürerken DP Hükümeti Kore’ye Tuğgeneral Tahsin Yazıcı komutasında 4.500 kişilik sabit bir askeri birlik göndermiş, sonraki dönemde bu sayı 5.460’a kadar çıkmıştır. Üç yılı aşkın bir süre devam eden savaş sona erdiğinde, ABD’den sonra en fazla kayıp veren ülke Türkiye olmuştur. Farklı kaynaklarda değişik sayılar verilmekle birlikte, Türkiye’nin karşılaştığı bilanço şöyledir: Şehit: 721, yaralı: 2.150, kayıp: 167, esir: 244

2. Türk Barışseverler Cemiyeti

Kore’ye asker gönderme kararına karşı gösterilen tepkiler TBMM’deki muhalefet gruplarıyla sınırlı kalmamıştır. Örneğin dönemin solcu aydınları tarafından kurulan ve Amerikan raporlarında “pasifistler” olarak nitelendirilen “Türk Barışseverler Cemiyeti”, Kore’ye asker gönderilmesi kararına çok sert tepki göstermiştir.⁵¹ Kuruluşu hakkında farklı tarihlerin verildiği bu Cemiyet,⁵² resmi faaliyetlerine 14 Temmuz 1950’de başlamıştır.

1948’de üniversitedeki görevinden uzaklaştırılan Doç.Dr. Behice Boran’ın⁵³ başkanlığında kurulan Cemiyet’in yönetim kurulu üyeleri şu isimlerden oluşmaktaydı: Adnan Cemgil (Felsefeci), Vahdettin Barut (Avukat), N. Kemal Özmeriç (Mimar), O. Fuat Toprakoğlu (Avukat), Reşat Sevinçsoy (İç Mimar), Muvakkar Güran (Ev kadını).⁵⁴ Derneğin diğer üyeleri de Akça Akyokuş, Naci Ormanlar, Namık Ergün, Güleren Görkmen (Özdemir), Solmaz

49 Zafer, 1 Ağustos 1950.

50 “Hükümetin Kararı ve Hukukçuların Fikri”, *Milliyet*, 28 Temmuz 1950.

51 Özdemir, Şendil, *a.g.m.*, s.11.

52 Örneğin Sayılğan, Cemiyet’in kuruluşu için 12 Mayıs 1950 tarihini verirken, (Bkz. Aclan Sayılğan, *Türkiye’de Sol Hareketler*, (Genişletilmiş Yeni Baskıya Hazırlayan: Erol Cihangir), Doğu Kütüphanesi, İstanbul 2009, s.229.); Feyizoğlu, 21 Mayıs 1950’de kurulduğunu belirtmektedir. Bkz. Turhan Feyizoğlu, *Nurhak Dağlarından Sonsuzluğa- Sinan*, Ozan yayıncılık, 2003, s.35.

53 Behice Boran 1946 yılında da Pertev Boratav, Niyazi Berkes ve Mediha Berkes ile birlikte bir siyasi dergiye yazı gönderdikleri gerekçesiyle bakanlık emrine alınmışlardı. Fakat Danıştay’a açmış oldukları davayı kazanarak görevlerine dönmüşlerdi. Bkz. *CDAB*, 30 1000 143 2421. Boran 1948’de ise, Niyazi Berkes ve Pertev Naili Boratav ile birlikte üniversitedeki görevinden uzaklaştırılmıştır. Haklarında, “solculuk propagandası ve memuriyeti kötüye kullanmak”tan dava açılmış fakat beraat etmişlerdir. “Aracının kızı Bellice Boran!”, *earsiv.sehir.edu.tr:8080/xmlui/bitstream/.../*, Son erişim tarihi: 18.08.2019.

54 Selek, *a.g.e.*, s.211-212.

Görkmen, Nurettin Akkan, Sabire Dosdoğru, Turgut Pura, Macit Doğudan ve Affan Kırmımlı idi.⁵⁵

Cemiyet kurucuları, barış sorununun ekonomik, sosyal bir sorun olduğunu savunmaktaydılar. Bu nedenle de savaşı insanlık tarihinden uzaklaştırabilmek için, ekonomik, politik, sosyal konularda taraf olmaktan kaçınmamak gerektiğini belirtmekteydiler. Onlara göre aksi taktirde barış söylemi, soyut ve çözümsüz bir söylemden öteye gidemezdi. Cemiyeti kuranlar çözümün sosyalizmde olduğuna inanmaktaydılar. Bu nedenle Sovyetlerin "barış içerisinde bir arada yaşama" seçeneği Türkiye'deki sol çevreler tarafından desteklenmekteydi.⁵⁶

Aclan Sayılğan'a göre Türk Barışseverler Cemiyeti, dünya komünizminin uluslararası teşkilatlarından biridir. Çünkü ona göre, Mart 1950'de Stockholm'de toplanan "Dünya Barış Kongresi" doğrudan doğruya bir Sovyet hareketiydi ve bu kongrede dünyanın çeşitli ülkelerinde kurulmak üzere "Barışseverler" oluşumu organize edilmişti. Sayılğan'a göre bu karar gereğince Türkiye'de de 12 Mayıs 1950'de "Türk Barışseverler Cemiyeti" kurulmuştur.⁵⁷ Türkiye'deki komünist hareketin önde gelen isimlerden Nihat Sargın da Behice Boran'ın, Stockholm Çağrısı'nda alınan kararlar doğrultusunda Türk Barışseverler Cemiyeti'ni kurduğunu belirtmesi de dikkat çekicidir.⁵⁸ Dolayısıyla Cemiyet'in ideolojik çizgisine ilişkin tartışmaları bir tarafa bırakarak, ortaya çıkış sürecini ağırlıklı olarak Türkiye dışında yaşanan uluslararası gelişmelere bağlamak yanlış olmaz.

Sayılğan'ın doğrudan Sovyetlerin etkisiyle toplandığını iddia ettiği ve Stockholm'de toplanan Dünya Barış Kongresi, 19 Mart 1950'de nükleer silahlanma yarışı ve savaşa karşı "Stockholm Barış Çağrısı" olarak bilinen bildiriye yayınlanmıştır. Söz konusu çağrıda şunlar dile getirilmekteydi:

"İnsanlığın kitle halinde yok edilmesine yol açacak atom silahlarının kayıtsız şartsız yasaklanmasını talep ediyoruz. Bu yasağın uygulanmasını güvence altına alacak kesin bir uluslararası denetimin oluşturulmasını talep ediyoruz. Atom silahlarını hangi ülkeye karşı olursa olsun ilk kullanacak bir hükümetin insanlık suçu işlemiş olacağını ilan ediyor ve savaş suçlusu işlemi görmesini savunuyoruz.

*Dünyadaki tüm sağduyu sahibi kişileri bu bildiriye imzalamaya çağırıyoruz."*⁵⁹

Stockholm'de toplanan Dünya Barış Kongresi'nin çağrısı ile başlatılan imza kampanyası, kısa süre içerisinde nükleer silahlar konusunda büyük bir uluslararası referanduma dönüşmüştür. Birçok ülkede onbinlerce barış komitesi

55 Sayılğan, *a.g.e.*, s.229-230.

56 Selek, *a.g.e.*, s.212-213.

57 Sayılğan, *a.g.e.*, s.229.

58 Nihat Sargın, "Bağımsızlık Demokrasi Sosyalizm Mücadelesine Adanmış Bir Yaşam", *Gün*, 3 Kasım 1987, s.4.

59 Güney Gönenç, *Hep Aranızda Olacağım: Frederic Joliot-Curie'nin Yaşam Öyküsü*, e-kitap, Yordam Kitap, 2008, s.185-186.

kuruldu. Böylece Stockholm Barış Çağrısı tarihin en büyük uluslararası kitle hareketlerinden birine dönüşmüştür.⁶⁰

Türk Barışseverler Cemiyeti’nin başkanlığını yapan Behice Boran, Cemiyet’in kuruluşu nedeniyle Barış dergisine yaptığı açıklamada, dünyadaki silahlanma ve savaş riskine dikkat çekerek, barışın ancak kitlesel örgütlenme ile sağlanabileceğini belirtmiş, Cemiyet’in de yayın, konferans, toplantı ve gerekirse resmi kurum yetkilileri ile görüşme yolları ile barışa katkı sağlamak amacı ile kurulduğunu ifade etmiştir.⁶¹ Yine Boran, Çark Başak dergisinin 1 Eylül 1976 yılında yayınlanan 14. sayısında, Cemiyet’in kuruluş gerekçesini, Japonya’ya karşı kullandığı atom bombasından sonra, dünyada “yenilmez tek askeri güç gibi görülen ve gösterilen” ABD’nin, Sovyetler Birliği’ne karşı giriştiği güç mücadelesini, savaş yolu ile sürdürme isteğine karşı, dünyadan yükselen barış talebine dayandırmaktadır. Boran, Stockholm Barış Çağrısı ile atom bombalarına karşı mücadele eden dünya barış inisiyatifinin Türkiye’deki temsilcisi olarak nitelendirilebilecek Cemiyet’in amacının, “kamuoyunu, halk kitlelerini atom silahlarının ve atom savaşının tehlikesi konusunda aydınlatmak, uyararak ve barışın savunulması yolunda demokratik, kitlesel mücadeleye sokmak” şeklinde tanımlamakta ve bunun bir yurtseverlik görevi olduğunu da vurgulamaktadır.⁶² Türk Barışseverler Cemiyeti Genel Sekreterliği ise Cemiyet’in kuruluş haberini ayrıntılı bir şekilde veren Barış dergisinde, “Türk Barışseverler Cemiyetinin Basına Tebliği” başlıklı duyurusu ile amacını; “Türk halkının barış ihtiyacına tercüman olarak şerefli ve sağlam bir barışın kurulması için kanunlarımızın çerçevesi içinde gerekli faaliyet ve neşriyatta bulunmak ve bütün demokratik davalarda olduğu gibi, en hayati bir ehemmiyeti olan barış davasında da halkımızın iradesini belirtecek her türlü kanuni teşebbüslere girişmektir.”⁶³ şeklinde açıklamıştır.

Barış konusundaki yaklaşımı ve duyarlılığı nedeniyle Türkiye’nin Kore’ye asker gönderme kararına doğal olarak en şiddetli tepkiyi Türk Barışseverler Cemiyeti göstermiş, kararın iptali için meclise başvurmuştur. Cemiyet Başkanı Behice Boran ve Genel Sekreter Adnan Cemgil, TBMM Başkanlığı’na gönderdikleri dilekçede hükümetin 4500 kişilik bir askeri kuvvet gönderme kararının Türkiye ve BM Anayasası’na aykırı olduğunu belirtmişler ve bu kararın bir an önce iptal edilmesi için TBMM’nin olağanüstü toplantıya çağrılmasını talep etmişlerdir.⁶⁴ Aynı zamanda asker gönderilmesi kararını protesto etmek amacıyla da İstanbul’da bir bildiri yayımlamışlardır. Toplamda 25 000 adet basılan ve aralarında Behice Boran ile Adnan Cemgil’in de bulunduğu

60 Gönenc, a.g.e., s.186.

61 “Türk Barışseverler Cemiyeti kuruldu”, *Barış*, Yıl: 1, Sayı: 8, 1 Ağustos 1950, s.5.

62 Pınar Kahya, “Soğuk Savaş Dönemi Türkiye Düşünce Hayatında Türk Barışseverler Cemiyeti: ‘Niçin Sovyetler Birliği’nin Dostu?’, *Ekim Devrimi’nin 100. Yılı: Sovyetler Birliği, Soğuk Savaş, Uluslararası Sistem- Mülkiye Uluslararası İlişkiler Kongresi*, 16-17 Ekim 2017/ Ankara, s.249.

63 *Barış*, Yıl: 1, Sayı: 8, 1 Ağustos 1950, s.4.

64 *Cumhuriyet*, 29 Temmuz 1950.

Cemiyet'in kurucu üyelerinin dağıttığı bildiriye, savaşa karşı çıkma gerekçeleri şu şekilde belirtilmiştir:

"Aziz Türk Halkına;

Adnan Menderes Hükümeti, Kore'de harp etsin diye 4500 Türk çocuğunu General Mac Arthur'un emrine veriyor.

Adnan Menderes Hükümetinin bu kararı Türk Milletine nasıl gösterilirse gösterilsin Amerikan menfaatleri uğruna harbe katılmamız demektir. Hükümet bu kararını Amerika'nın zoru ile vermiştir. Çünkü:

15 Temmuz'da Birleşmiş Milletlerden gelen telgrafla hükümet, Birleşmiş Milletler Anayasasının bu gibi işlerde üyelere tanıdığı haklara dayanarak doğrudan asker gönderemeyeceğini ima yollu bir karşılık vermişti. Zaten Birleşmiş Milletlerin bu müracaatını 52 üye devletten en az 12'si cevaplandırmış ve onlar da bir tek kara askeri göndermemişlerdir.

Dahası var: Kore'de harp etmek için gönüllü toplamaya kalktığı zaman Dış İşleri Bakanı Fuat Köprülü bir Fransız gazetecisine mülakat vererek bazı komşularımıza karşı bir tahrik olur diye gönüllü göndermeye hükmüne razı olamayacağını söyledi. Demek oluyor ki Adnan Menderes Hükümeti kara askeri göndermeyi ilk önceleri doğru bulmuyor, kendisini buna mecbur saymıyordu.

Derken, Amerikan senatörü Cain 23 Temmuz'da Ankara'ya geldi. Dış İşleri Bakanı Fuat Köprülü, Milli Savunma Bakanı Refik İnce ve Genel Kurmay Başkanı Nuri Yamut ile konuştu. Bu konuşmalardan sonra memleketin muhtelif yerlerinde bulunan Bakanlar alelacele Ankara'da toplanarak Kore'ye 4500 Türk çocuğunu göndermeye karar verdiler. Ardından da senatör Cain gazetecilere verdiği bir mülakatta (Bu harpte piyade kuvvetlerinin rolü büyüktür. Diğer milletlerden kara kuvveti istememizin tek sebebi Amerika'nın yıpranmamasının teminidir) diyerek işi içyüzünü meydana koydu, yani bu işin Amerika'nın zoru ile yapıldığını açıkladı.

Kore'deki savaşa, Türk Milletinin katılmasında istikbalimiz ve güvenliğimiz bakımından hiçbir fayda yoktur. "Biz şimdi Kore'ye asker göndermezsek, bizim başımız dertte kaldığı zaman Amerika da bize yardım etmez" diyenlere yakın zamana kadar Dışişleri Bakanlığı yapmış ve milletler arası işleri içinden takip etmiş olan Necmeddin Sadak cevap veriyor: "Bu işler bir menfaat işidir, hissi sebepler rol oynamaz, eğer o gün Amerika'nın çıkarı varsa bize yardım eder, yoksa etmez" diyor.

Kaldı ki, bugün karşılaştığımız hadise de gösteriyor ki, mesele bize Amerika'nın "yardım" edip etmemesi değil, fakat bir üçüncü cihan harbine yol açacak maceralara sürüklemek istemesidir. Bundan da anlaşılıyor ki, Kore'ye asker göndermekte Türk Milletinin herhangi bir menfaati yoktur. Türk Milletinin istiklali ve güvenliği dünya barışına sıkı sıkıya bağlıdır. Kore'ye asker göndermek ise Türk Milleti nasıl bildirilirse bildirilsin, herhalde barışçı bir hareket değildir.

Bütün dünya milletleri ve bu arada Türk milleti de barışseverdir. Türk halkının menfaati dünya barışının bozulmamasındadır. Bu barışın bozulmaması için de Kore’deki iç savaşın barışçı yollar bulunarak hemen sona erdirilmesi gerekir. Türk Milletine yaraşan ve gerçek menfaatlerine uygun düşen Şeymasala Hindistan Başbakanı Nehru’nun yaptığı gibi barışçı teklifler yapmaktır.

Biz Türk Barışseverler Cemiyeti, bunları tüm halk efkârına bildirirken, onun en samimi düşüncelerini belirttiğimizi, her Türk vatanseverinin bizimle aynı fikirde olduğuna inanıyoruz. Adı söylenmeden, bir harp ilanı demeye gelen Adnan Menderes hükümetinin bu kararını, Türkiye Büyük Millet Meclisinin rededeceğini umuyoruz. Çünkü anayasamıza göre, gerekince harp ilan etmek yetkisi sadece Büyük Millet Meclisine aittir.

Milli menfaatlerimize ve dünya barışının korunmasına tamamen aykırı olan bu kararı şiddetle protesto ederiz.

Türk Barışseverler Cemiyeti”⁶⁵

Bildirinin dağıtılmasını izleyen günlerde, DP’ye yakın gazetelerde Cemiyet’e karşı kampanyalar başlatılmış ve gözaltına alınan Cemiyet üyeleri hakkında daha soruşturma başlatılmadan, Cemiyet komünizmle ilişkilendirilmiştir. Daha da ötesi, bildirinin dağıtılması, tek parti döneminde temelleri atılmış olan antikomünist reflekslerin bir anda harekete geçmesine neden olmuştur.⁶⁶

Örneğin 28 Temmuz 1950 tarihli Vatan gazetesi kendilerine de bu bildirinin gönderildiğini belirtip, “*Sahte sulh cephesi*” başlığıyla haberi yayımlamış ve Cemiyet’in aslında “*Kızıl emperyalizm için Türkiye’de köprübaşı kurmaya çalıştığını*” ifade etmiştir.⁶⁷ Zafer gazetesi ise Cemiyet’i “*Kökü dışarıda bir cemiyet*” olarak niteleyip, “*İstanbulda halkı kışkırtıcı bazı beyannameler dağıtan bir cemiyet mesulleri mahkemeye verildi*” haberini vermiştir.⁶⁸ Yine Zafer gazetesinde yayınlanan bir yazıda Cemiyet’in, “*kızıl ajanların memleket dahilindeki faaliyetlerin*” sonucunda kurulduğu iddia edilmiştir.⁶⁹ Zafer gazetesindeki bir başka yazıda da Türk milletinin zaten “*toptan barışsever*” olduğu ifade edilerek, aslında Cemiyet’in toplumu düşmana karşı pasifize etmek amacı ile hareket ettiği belirtilmiştir.⁷⁰ Benzer bir tespitte bulunan Yeni İstanbul gazetesi; “*Barışa bütün idealleriyle sarılan Türk Milleti; barış sevgisini propagandasıyla uyandıracak kurumlara, gerçekten, muhtaç değildir. Türk vatani; üyesi yirmi milyonu bulan bir barış yurdundan başka bir şey midir?...*”⁷¹ diyerek, Cemiyet’in kuruluşunu gereksiz

65 Selek, *a.g.e.*, ss.215-217.

66 Özdemir, Şendil, *a.g.m.*, s.12.

67 Esra İlkay Keloğlu-İşler, Serdar Analı, “Kore Savaşı’na Katılma Sürecinde Basın Yoluyla Halkın Onayını Arttırmak”, *Erciyes İletişim Dergisi “Akademia”*, 2015 Cilt: 4, Sayı: 2, s.95.

68 *Zafer*, 29 Temmuz 1950.

69 Hayri Alpar, “Bozguncuların gizli faaliyeti karşısında”, *Zafer*, 6 Ağustos 1950.

70 Ömer Rıza Doğrul, “Barışseverler Derneği hakkında”, *Zafer*, 11 Ağustos 1950.

71 M. Nermi, “Sevilen ve sevilmeyen barış”, *Yeni İstanbul*, 31 Temmuz 1950.

görmüştür. Kore kararında DP Hükümeti'nin yanında yer alan gazetelerden bir olan Cumhuriyet gazetesi de dağıtılan bildiriye, "Moskova ağzile konuşan Cemiyet" başlığı ile haberleştirmiş ve "Solcu fikirleri ile tanınmış bazı kimseler tarafından kurulu 'Türk Barışseverler Cemiyeti'nin beyannamesi toplattırıldı" ifadelerini kullanmıştır. Gazete ayrıca bildirilerin toplattırılması üzerine "Cemiyet, bu defa da Kore'ye yardım kararının iptal edilmesi için Meclise müracaat etti."⁷² haberine yer vermiştir. Yine Cumhuriyet gazetesi, imzasız yayınlanan bir köşe yazısında Cemiyet'i, "Kızıl Çarlığın emrinde çalışan" bir örgüt olmakla suçlarken, asker gönderilmesine ilişkin karara karşı çıkma gerekçelerini ise "sinsi ve uğursuz bir propaganda" olarak nitelemiştir.⁷³ Aynı gazetede 31 Temmuz'da yayınlanan bir başka yazıda da Cemiyet'in başkanının "Ankara Tarih ve Dil Fakültesinde talebeye solcu fikirler aşlamak suçundan dolayı mahkeme edilen" Behice Boran'ın olması, bu Cemiyet'in hangi amaçlarla kurulduğunu göstermesi açısından yeterli olduğu belirtildikten sonra, Cemiyet'in, "Stockholm'da toplanan kızıl barışçılar konferansından emir veya ilham alarak" kurulduğu iddia edilmiştir.⁷⁴ Milliyet gazetesinden Ali Naci Karacan ise, bildiriye yayınlayanları "cins mikroplar", "kızıl ajanlar" olarak nitelendirirken, DP'nin iktidarda olmasına rağmen "memleketimizdeki komünistlerin... hala yaşayabilmek ve ortalığı zehirlemek imkanını bulabilmeleri... hatta ağız açabilmek cüretini bulabilmeleri"ni hayret ve şaşkınlıkla karşılamaktadır.⁷⁵ Akşam gazetesinden Şevket Rado, Kuzey Kore'nin saldırganlığının savaşı başlattığına dikkat çekerek, "Türkiye'de ve dünyada barışın ancak saldırganlara karşı birlikte savaşarak sağlanabileceğini" belirtmiş ve Cemiyet'in bildirisini "Bir garip barışseverlik"⁷⁶ başlıklı yazısı ile eleştirmiştir.

DP yanlısı gazeteler Kore'ye asker gönderme kararını protesto eden Cemiyet'i, Moskova'dan emir almakla itham etmişlerdir. Bu gazetelerin, Cemiyet'in yayımladığı bildiri ile halkı kışkırttığını ve suç işlediğini iddia etmeleri de dikkat çekicidir.⁷⁷

Başbakan Adnan Menderes, Cemiyet'in TBMM Başkanlığı'na gönderdiği mektupla ilgili olarak basına yaptığı açıklamada Cemiyet yöneticilerini ve CHP'yi çok sert şekilde eleştirip itham etmiştir. Menderes açıklamasında şunları söylemiştir: "Bu cemiyetin milletlerarası bir kökü olduğunu bilmekteyiz. ...Komünist tecavüzlerini Kore'de karşılamaya giderken içimizde aynı mahiyetteki tahrikatın manasını Türk umumu efkari anlamakta ve hükmünü vermekte elbette yanılmayacaktır. Hükümet programında komünistlikle müessir bir mücadeleğe geçeceğimiz ifade olmuştu. ...Vaktile bunlara karşı mücadele tam tesirini gösterememiş ise bunun bir sebebi eski iktidarın mühim mevokilerinde kendilerine dost ve himaye edici şahsiyetler bulmuş

72 Cumhuriyet, 29 Temmuz 1950.

73 "Beşinci kol propaganda yapıyor", (İmzasız yazı), Cumhuriyet, 30 Temmuz 1950.

74 "Yanlış yerde yayınlanan barış beyannamesi", (İmzasız yazı), Cumhuriyet, 31 Temmuz 1950.

75 Ali Naci Karacan, "Bozguncuları Tasfiye Zamanı Gelmiştir", Milliyet, 1 Ağustos 1950.

76 Şevket Rado, "Bir garip barışseverlik", Akşam, 2 Ağustos 1950.

77 İşler, Analı, Kore Savaşı'na..., s.95.

olmalarıdır...’’⁷⁸ Başbakan Menderes’in muhalefeti suçlayan konuşması basında da destek bulmuştur.⁷⁹

Dışişleri Bakanı Fuat Köprülü de, yaptığı açıklamada özellikle Cemiyet Başkanı Behice Boran’a dikkat çekerek, Cemiyet’i komünizm propagandası yapmakla suçlamıştır: “*Bu tamamen komünizm propagandası ve komünist matbuatın lisanıdır. Maksudları milletlerin mukavemet kudretlerini içinden yıkmak ve böylece kolaylıkla yabancı ideolojilerin elinde esir olmalarını temenni etmektedir. ...Cemiyetin başkanı Behice Borandır. Bu Boran Ankara Tarih ve Dil Fakültesinde talebeye solcu fikirler aşılama suçundan dolayı muhakeme edilen doçent olduğuna göre, bu cemiyeti ne gibi bir maksatla kurduğu meydandadır...*”⁸⁰

Siyasal iktidarın ve gazetelerin bildiriye karşı sert tepkileri devam ederken, Cemiyet, dağıttığı bildiri gerekçe gösterilerek 28 Temmuz 1950’de kapatılmıştır. Cemiyet üyeleri ise, bildirinin bir örneğini yasal prosedüre uyararak polise önceden iletmış olmalarına rağmen, gizli bildiri yayınlamakla suçlanmış ve tutuklanmışlardır.⁸¹ Başta Cemiyet Başkanı Behice Boran olmak üzere, Genel Sekreter Adnan Cemgil, bildiriye basan matbaacı Cemal Onur, cemiyet üyelerinden Vahdeddin Barut, Osman Fuat Toprakoğlu, Reşat Güranan ve diğer cemiyet üyeleri ile beyannamenin dağıtılması ile ilgili görülenler, “*milli menfaatlere aykırı beyannameler yaymaktan*” suçlanıp tutuklandıktan sonra Ankara’ya, Askeri Garnizon Mahkeme’sinde yargılanmak üzere gönderilmiştir.⁸² Tutuklama kararından hemen sonra Behice Boran ve Adnan Cemgil’in evleri polis tarafından mahkeme kararı ile aranmış ve “*komünistliğe ait evrak ve vesaik*” bulunduğu⁸³ iddia edilmiştir.

O dönem İstanbul Yüksek Tahsil Gençliği Derneği yöneticisi olan Nihat Sargın, Barış Cemiyeti üyelerinin bu bildiriye yayınlamalarından sonra başlarına gelenleri çarpıcı bir şekilde şöyle özetlemektedir: “*...Kurucular bizzat dağıttılar... Ve de ertesi gün tutuklandılar. İddia askeri suç niteliğinde olduğu için Ankara Askeri Siyasi Mahkemesi Savcılığı dosyaya el koydu. Bir hafta sonra Ankara’ya gönderildiler; erkekler o zamanlar Soğukkuyu’da bulunan Askeri cezaevine, Boran ve diğer bir kadın kurucu üye, mütercim Rasih Güran’ın eşi Muvakkar Güran da Askeri cezaevinde kadınlar koğuşu bulunmadığından Ulucanlar cezaevine.*”⁸⁴ Boran da bu süreçte yaşananlara değinirken kendi durumuna ilişkin şu bilgiyi de aktarmaktadır:

78 *Ayın Tarihi*, Sayı: 200, Temmuz, 1950, s. 73-74.

79 Örneğin Nadir Nadi de, “*Savaş hedefi*” başlıklı makalesinde CHP’yi iktidar olduğu dönemde komünizm ile “*güven sağlayıcı*” bir şekilde mücadele etmemekle suçlamıştır. *Cumhuriyet*, 30 Temmuz 1950.

80 *Cumhuriyet*, 31 Temmuz 1950.

81 Soner Alper, Erdal Arap, Burcu Değirmencioglu, “Unutulan Savaş: Kore Savaşı”, *Hukuk Gündemi*, 2014/1, s.77. Cemiyet üyelerinin tutuklanmalarına ilişkin ayrıca bkz. *Yeni İstanbul*, 29 Temmuz 1950; *Akşam*, 29 Temmuz 1950; *Zafer*, 29 Temmuz 1950; *Cumhuriyet*, 29 Temmuz 1950.

82 *Yeni Sabah*, 2 Ağustos 1950.

83 *Yeni İstanbul*, 30 Temmuz 1950.

84 Alev Ateş, “Bir Barış Beyannamesi ve Düşündürdükleri (2)”, www.inadina.com/inadeski/sayi8/alva.htm. Son erişim tarihi: 21.02.2019.

“-Mahkeme süresince, Ankara Hapishanesinde yattım. O sırada oğluma hamileydim. Doğum münasebetiyle cezaya ara verdiler. Oğlum 15 aylıkken tekrar hapse aldılar.”⁸⁵

DP Hükümet’i, Kore’ye asker gönderilmesi kararını toplum katında daha kolay meşrulaştırabilmek için gençlik örgütlerini harekete geçirmişti. Benzer durumu Türk Barışseverler Cemiyeti’nin yayınladığı bildiriye karşı hükümetin verdiği tepkiyi destekleme sürecinde de görmek mümkündür. Örneğin MTTB⁸⁶ ve Türk Gençlik Derneği (TGD), Cemiyet üyelerinin tutuklanması üzerine Başbakan Menderes’e şu ifadeleri içeren telgrafları göndermişlerdir: MTTB; “Hürriyeti boğmak isteyenlere karşı azimle mücadele edileceğine dair bir kere daha ifade ettiğiniz kararınızı milliyetçi gençlik şükranla karşılamıştır. Bu mevzuda bize vereceğiniz vazifeler olursa bütün kudret ve varlığımızla başarmaya çalışacağımızı saygılarımızla bildiririz.” ifadelerini kullanırken, TGD ise; “Uğrunda şehitler vermiş azmetmiş bir davanın kundakçıları aramızda barındırmamak yolundaki azimli kararınızı bütün kalbimizle tasvip ediyoruz. Tarihimizin bu mühim günlerinde sizin gibi cesur, vatansever devlet adamlarına sahip oluşumuz bizleri bahtiyar etmiştir.”⁸⁷ ifadelerine yer vermiştir. Öte yandan İstanbul Üniversitesi’nde öğrenim gören ve kendilerini “milliyetçi gençler” olarak nitelendiren bir grup öğrenci, “Komünizme Karşı Mücadele” adı ile bir gazete çıkarmaya karar vermişlerdir. İlk planda 15 günlük olmasına karar verilen gazetenin ilk nüshası hazırlanmış ve milliyetçi gençler tarafından dağıtılmıştır.⁸⁸

1947 yılında üniversitelerdeki sol görüşlü öğretim üyeleri hakkında başlatılan olumsuz propagandada aktif rol oynayan İstanbul Üniversitesi Talebe Birliği ise, 4 Ağustos’ta “Komünizmi tel’in için” İstanbul’da bir salon toplantısı düzenlemiştir. Bu toplantıya başta DP olmak üzere, CHP ve MP’den temsilciler de katılmıştır. Toplantıda bir konuşma yapan Birlik Genel Sekreteri Faik Güven, dünyadaki komünist ülkelerden söz ederek, Türkiye’de de komünistlerin sistemli bir şekilde harekete geçtiklerinden söz etmiştir. Daha sonra da Şair Behçet Kemal Çağlar ve Can Kırac birer konuşma yapmışlardır. Toplantı sonunda Başbakan Menderes’e çekilen telgrafta kullanılan şu ifadeler dikkat çekicidir: “Mukaddesatımızla alay edercesine kuduran vatansızların faaliyet ve neşriyatı sabır ve tahammülümüzü aşmıştır. Türkiye’de vatansızların kökünü kazıyacağımıza dair sözünüzü tatbik etmenizi sabırsızlıkla bekliyoruz. Bu neşriyat ve faaliyetlerin devamına müdahalenizi milli iradenin müdahalesinden önce yapmanızı bekliyoruz.”⁸⁹ 26 Ağustos’da İstanbul ve Ankara’da bütün siyasi partilerin temsilcileri, yüksekokul ve kültür birlikleri, çeşitli dernekler ile halkın katıldığı

85 “Aracının kızı: Bellice Boran!”, earsiv.sehir.edu.tr:8080/xmlui/bitstream/.../. Son erişim tarihi: 18.08.2019.

86 Bu konuda ayrıntılı bir çalışma için bkz. Doğan Duman, Serkan Yorgancılar, *Türkçülükten İslamcılığa: Milli Türk Talebe Birliği*, Maarif Mektepleri, Ankara 2018.

87 *Yeni İstanbul*, 30 Temmuz 1950.

88 *Yeni Sabah*, 1 Ağustos 1950.

89 *Cumhuriyet*, 5 Ağustos 1950.

bir “Komünizmi Tel’in Mitingi” de düzenlenmiştir.⁹⁰ CHP, bu tür toplantılara katılmakla birlikte yine de iktidar ve iktidara yakın bazı gazeteler tarafından “Barışseverlerle aynı safta olmak” suçlamalarından da kurtulamamıştır. Örneğin Dışişleri Bakanı Fuat Köprülü, CHP’yi Kore’ye asker gönderilmesi konusunda “komünistlerle müşterek cephe kurmak” ve “Barışseverlerle aynı ağzı kullanmış olmak” ile itham ederken⁹¹, Zafer gazetesinden Hikmet Yazıcıoğlu da CHP’yi Barışseverlerle “bir hizaya gelmek gibi hazin bir manzara”⁹² yaratmakla suçlamıştır.

Bu süreçte basın ve gençlik örgütlerinin neredeyse tamamı Cemiyet aleyhinde tutum takınmış, kapatılması ile üyelerinin tutuklanmasına destek vermiştir. Buna karşılık bu kararlara çok sınırlı da olsa tepki verildiği görülmektedir. Örneğin İstanbul Yüksek Tahsil Gençlik Birliği’nin yayın organı olan Hür Gençlik dergisi, barış savunucularına sahip çıkmış ve “Gençliği Barış Mücadelesine Çağırıyoruz” bildirisini ile savaş karşıtı kampanyayı devam ettirmek istemiştir. Dergi, “Barışçı Gençlik Protesto Ediyor” başlıklı yazıda ise şu ifadelerle yer vermiştir: “Türk Barışseverler Cemiyetine karşı girişilen anti-demokratik hareketi hür gençlik şiddetle protesto eder. Hiçbir vatandaş, başbakan gibi düşünmeye mecbur tutulamaz. Bu, Demokrat Parti faşizminin, Anayasanın vatandaşlarımıza tanıdığı haklara bir tecavüz ve barışçı halkımıza karşı giriştiği bir tethiş hareketidir.”⁹³ Fakat bu kampanyayı yürütenler de tutuklanmış ve hüküm giymişlerdir.⁹⁴ Cemiyet’in kapatılmasından kısa bir süre sonra yayın hayatına son veren Barış dergisi de, kapatılma kararına ve tutuklamalara tepki gösteren bir başka yayın organıdır. Kapatılma kararını ve tutuklamaları haksız bulan dergi, Başbakan Menderes’in Cemiyeti, “milletlerarası kökü olduğu” şeklinde suçlamasını da eleştirmiştir. Dergiye göre barışı savunmak, propagandasını yapmak tüm insanların temel hakkıdır. Barış isteyenleri “Moskova ağzı” ile konuşmakla suçlayanlar ise savaştan ekonomik yarar sağlamak isteyen “Amerikalı silah tüccarlarının yarıdakçılardır.”⁹⁵ Cemiyet’in önde gelen bazı üyelerinin tutuklanmasına ve adli takibata uğramasına yönelik bir tepki de Fransa’da üniversite eğitimi alan sosyalist görüşlü bazı Türk öğrencilerin 1949 baharında Paris’te kurduğu İleri Jön Türkler Birliği’nden gelmiştir. Birlik, önce Türkiye’deki tüm gençlik örgütlerine Kore Savaşı’na asker gönderilmesi kararına karşı çıkılması için mektuplar göndermiş,⁹⁶ daha sonra ise Cemiyet üyelerinin tutuklanmalarını hukuksuz ve siyasi bir tutum olarak gördüğünü beyan etmiştir. Yaptığı açıklama ile DP iktidarının siyasi ve keyfi uygulamaları nedeniyle iç politikada düşünceyi

90 Zafer, 27 Ağustos 1950.

91 Yeni Sabah, (İmzasız başyazı) “Rüzgar eken fırtına biçer”, 2 Ağustos 1950.

92 Hikmet Yazıcıoğlu, “Yaygaralar karşısında”, Zafer, 4 Ağustos 1950.

93 Selek, a.g.e., s.220.

94 “Tanımayanlar için Nihat Sargın” - T24, <https://t24.com.tr> >. Son erişim: 29.10. 2018. Ayrıca bkz. Zafer, 9 Ağustos 1950. Gazete, “milli menfaatlere aykırı neşriyat yapmak” suçlaması ile, “Nazım Hikmet” dergisi yazı işleri müdürü Mustafa Fahri Oktuğ ile, “Hür Gençlik” dergisi yazı işleri müdürü Nihat Sargın’ın yakalandıklarına ilişkin habere yer vermiştir.

95 “Barış davamıza indirilen bir darbe”, Barış, Yıl: 1, Sayı: 8, 1 Ağustos 1950, s.5.

96 Yeni Sabah, 2 Ağustos 1950.

beyan etmekten doğan evrensel hak ve hürriyetlerin ihlal edildiğini vurgulamış ve Birleşmiş Milletler Sekreterliği'nin konuya dikkati çekilmiştir.⁹⁷

Cemiyet'in, Kore'ye asker gönderilmesi kararına yönelik tepkisi, ülkedeki komünizm aleyhtarlığının daha da tırmanmasına yol açmıştır. 8 Ağustos'ta *"solcu neşriyata yönelik, milli menfaate aykırı olduğu gerekçesiyle"* tahkikat başlatılmış, bu kapsamda Yeni Baştan, Hür Marko Paşa ve Barış mecmualarının yayıncıları gözaltına alınmışlardır. Tahkikat, gazetecilerle sınırlı kalmamış, başka bazı kişiler de komünizm suçlamasıyla tutuklanmışlardır. Öte yandan İstanbul, Ankara ve İzmir'de Cemiyet üyelerine ilişkin verilen kararı yazı ve karikatürlerle eleştiren 17 mizah dergisi de kapatılmıştır.⁹⁸

Bu gelişmelerin yaşandığı günlerde Adalet Bakanı Halil Özyörük başkanlığında *"komünizmden korunma kanunu"* adı ile bir tasarı hazırlamak amacıyla komisyon kurulmuştur.⁹⁹ Milli Eğitim Bakanlığı görevine getirilen Tevfik İleri ise, İstanbul ziyareti sırasında yaptığı açıklamada, hükümetin komünizmle mücadeledeki kararlılığını hatırlatarak, Barışseverleri ve onlara destek verenleri; *"... hedefe varmak için takip edeceğimiz yolda önümüze ufak engeller şeklinde çıkan zavallı mahluklar"* olarak nitelendirmiştir. Konuşmasının devamında *"Bütün Türk gençliği komünist denen insanın bugünkü manasıyla Türkiyemizde ve bütün dünyaya bir vatan haini olduğunu bilecek ve hattı hareketlerini buna göre tanzim edeceklerdir."*¹⁰⁰ ifadelerini kullanan İleri, Milli Eğitim Bakanlığı'nun önceliğinin ne olduğunu özetlemiştir.

Milli Eğitim Bakanı Tevfik İleri'nin, komünizme karşı kapsamlı bir mücadelenin başlatılacağını açıklamasından kısa bir süre sonra ise, Milli Eğitim Bakanlığı tarafından yurt dışına burslu gönderilen Fransa'daki 107 öğrenci ve Türkiye aleyhinde propaganda yaptığı öne sürülen 9 kişi Türkiye'ye geri çağırılmıştır. Sözkonusu bu kişiler Türkiye'ye dönmezlerse, kendilerine verilen bursların kesileceği ve Türk vatandaşlığından çıkarılacakları açıklanmıştır.¹⁰¹

DP iktidarının komünizme karşı genel bir mücadele başlattığı bu ortamda, 30 Aralık 1950'de Ankara Garnizon Komutanlığı'na bağlı askeri mahkeme tarafından *"siyasi maksatlar gütmek, ABD ile dostluğumuzu bozmaya teşebbüs etmek, halkın hükümete itimadını kırmak, milli mukavemeti zaafa uğratmak"* suçlaması ile yargılanan Türk Barışseverler Cemiyeti kurucularından; Behice Boran, Adnan Cemgil, Osman Fuat Toprakoğlu, Muvakkar Güran, Vahdeddin Barut, Nevzat Cemal Özmeriç ve Reşat Sevinçsay, Askeri Ceza Kanunu'nun 58.inci ve Türk Ceza Kanunu'nun 161.inci maddeleri gereğince on beşer yıl ağır hapis cezasına mahkum edilmişlerdir. Fakat suçun barış zamanında işlenmiş olması dikkate

97 İrşad Sami Yuca, "Demokrat Parti Döneminde Sivil Bir Muhalif Örgüt Örneği: İleri Jön Türkler Birliği", *Akademik Tarih ve Düşünce Dergisi*, Cilt: IV / Sayı: XII / Ağustos / MMXVII, s.90.

98 Alper, Arap, Değirmencioğlu, a.g.m., s.77.

99 *Cumhuriyet*, 12 Ağustos 1950.

100 *Zafer*, 13 Ağustos 1950.

101 *Milliyet*, 22 Ağustos 1950.

alınarak, cezalar üçer yıl dokuz aya indirilmiştir. Naci Ormanlı, yaşı dikkate alınarak bir yıl altı ay yirmi iki güne mahkum edilmiştir. Sanıklardan matbaacı Cemal Anıl ile mürettip Talat’ın ise beraatlerine karar verilmiştir.¹⁰² Yargılama sonrasında sanıkların cezaya itirazları üzerine Askeri Yargıtay 7 Nisan 1951’de, suç esasını oluşturan beyannamenin Basın Kanunu’nun tarifleri içine giren bir yazı olması nedeniyle, yargılamanın toplu basın mahkemesinin yetkisi dahiline girdiğini belirterek, Barışseverler Cemiyeti üyelerinin mahkumiyet kararlarının bozulmasına ve tahliyelerine karar vermiştir.¹⁰³ Savcılığın itirazı üzerine Askeri Yargıtay Genel Kurulu, 2. Ceza Dairesi’nin sanıklar lehine verdiği kararı bozarak, davanın yeniden görüşülmesi için mahkemeye geri göndermiştir. İkinci duruşma yine aynı askeri mahkemede görülmüş, 13 Haziran 1951’de verilen karar ile sanıklar bir yıl üçer ay ağır hapis cezasına çarptırılmışlardır.¹⁰⁴ Yargılama sürecinde siyasal iktidarın temsilcileri, basın ve onun etkisindeki kamuoyunun önemli bir bölümü Cemiyet üyelerine ağır suçlamalarda bulunmuşlar ve yargının kararını da bir ölçüde etkilemişlerdir. Yargılama sonucunda, silahlanma yarışına ve savaşa karşı mücadele veren Cemiyet üyeleri aldıkları hapis cezaları ile bedel ödemişlerdir.

Türk Barışseverler Cemiyeti, 1950’de toplanan Dünya Barış Konseyi’nin yayınladığı Stockholm Çağrısı’nın bir yansıması olarak kurulmuştu. Temel amacı nükleer silahlanmaya ve savaşlara karşı mücadele etmektir. Bu amaç uğruna mücadele edebilecek kadar varlığını sürdürememiştir. Bununla birlikte bu alanda Türkiye’de kurulan ilk örgütlenme olması nedeniyle de Türkiye’nin siyasal düşünce tarihinde dikkat çekici bir yere sahip olmuştur.

Sonuç

Soğuk Savaş Dönemi’nin ilk askeri çatışması olan Kore Savaşı’ndan kısa bir süre önce kurulan fakat resmi faaliyetlerine 14 Temmuz’da başlayan Türk Barışseverler Cemiyeti, aktif olarak yaklaşık iki hafta faaliyet gösterebilmiştir. Faaliyetlerine başlamasından yaklaşık on gün sonra DP Hükümeti, Kore Savaşı’na asker göndermeye karar vermiştir. Cemiyet’e göre bu savaş, Amerika’nın çıkar savaşıdır ve insanlığın çok daha büyük zarar görebileceği genel bir savaşa yol açabilirdi. Bu nedenle Cemiyet’in ilk eylemi bu kararı protesto etmek olmuştur. Faaliyet gösterebildiği süre çok sınırlı olduğu için, bu zaman diliminde kitleleşebilmesi ve güçlenmesi mümkün olamamıştır. Üye kaydı yapmaya fırsat bulamadığı için, bastırıldığı bildiriye bile bizzat kurucu üyeleri dağıtmak zorunda kalmıştır. İzin alınarak dağıtılmasına rağmen, savaş karşıtı bildiri nedeniyle üyeler tutuklanmış ve Cemiyet kapatılmıştır. Faaliyetlerinin yasaklanması nedeniyle Cemiyet’in 1950’li yılların siyasal ortamına etkide

102 *Yeni İstanbul*, 31 Aralık 1950; *Cumhuriyet*, 31 Aralık 1950.

103 Haşimi, *a.g.t.*, s.51.

104 Selek, *a.g.e.*, ss. 226-228.

bulunması mümkün olmamıştır. Fakat buna rağmen, hak ve özgürlüklerin henüz emekleme aşamasında olduğu bir dönemde, Türkiye’de savaş karşıtı bir mücadele vermesi çok önemli ve anlamlıdır. Cemiyet, bütün baskılara rağmen 1950 yılında yayınlanan Stockholm Barış Çağrısı doğrultusunda, nükleer silahlanmanın ve savaşların tüm insanlığa verebileceği zararlar konusunda toplumu bilgilendirme görevini yerine getirmeye çalışmıştır.

1950’ler ve 1960’ların gergin Soğuk Savaş ortamının Türkiye’deki yansımalarının da etkisiyle, söz konusu yıllarda insan hakları ve barış düşüncesini merkez alan herhangi bir başka örgütlenme olmamıştır. 20 Nisan 1977’de kurulan Barış Derneği ise aslında yirmi yedi yıl önce kapatılan Türk Barışseverler Cemiyeti’nin devamı olarak ortaya çıkmıştır. Dernek, II. Dünya Savaşı sonrasında 1949’da Frederic Joliot-Curie başkanlığında ve Albert Einstein gibi önemli bilim insanı ve aydınların öncülüğünde kurulan Dünya Barış Konseyi’ne 1979’da üye kabul edilmiştir. Barış Derneği, Soğuk Savaş sürecinin şekillendirdiği politikalara ve bu süreçte ortaya çıkan barışı tehlikeye düşürebilecek her türlü örgütlenmeye karşı çıkmıştır. 12 Eylül Askeri Darbesi’nden kısa bir süre önce faaliyetleri yasaklanan derneğin kurucuları ve yöneticileri, 27 Şubat 1982’de tutuklanmış, dernek ise kapatılmıştır. Yargılama sürecinde hazırlanan iddianamede dernek yöneticileri, Sovyetler Birliği yanlısı olmak, Türkiye’deki meşru düzene ve bu düzeni sağlayan ittifaklara, NATO’ya karşı olmak, mevcut düzeni yıkararak yerine Marksist-Leninist bir düzen kurmayı amaçlamak ile suçlanmıştır. Sanıkların ise ceza kanununun 141 ve 142. inci maddelerine göre cezalandırılmaları istenmiştir. Kurucu ve yönetici üyeler 1982 yılı sonlarına kadar tutuklu olarak kalmışlar, 1991 yılında biten yargılama süreci sonucunda da beraat etmişlerdir.

Aynı isimle 2003 yılında tekrar kurulan Barış Derneği, 15 Temmuz 2016 yılındaki darbe girişimi sonrasında ilan edilen olağanüstü hal kapsamında, 21 Kasım 2016’da çıkarılan kanun hükmünde kararnameyle bu kez *“terör örgütüyle bağlantı”* olduğu gerekçesiyle kapatılmıştır. Burada dikkati çeken nokta şudur ki, *“Barışseverler Hareketi”* nin önceki iki örgütlenmesi komünizmle ilişkilendirilip faaliyetleri yasaklanırken, 2016 yılındaki gerekçenin ilk kez terör örgütleriyle ilişkilendirilmesidir. Alınan son kapatma kararı ile birlikte 1950’lerde Türk Barışseverler Cemiyeti’nin kurulması ile başlayan ve farklı isimlerle de olsa, aslında bu çatı altında varlığını sürdüren Türkiye’deki ilk *“sosyalist/komünist eğilimli barış hareketi”* nin örgütlü mücadelesi son bulmuştur.

KAYNAKÇA

I. Arşiv Kaynakları

Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı (CDAB, Ankara)

II. Resmi Yayınlar

TBMM Tutanak Dergisi

III. Süreli Yayınlar

Akşam,

Ayın Tarihi,

Barış,

Cumhuriyet,

Gün,

Kudret,

Milliyet,

Vatan,

Yeni İstanbul,

Yeni Sabah,

Zafer.

IV. Kitaplar

FEYİZOĞLU, Turhan, *Sinan-Nurhak Dağlarından Sonsuzluğa*, Ozan Yayıncılık, İstanbul, 2003.

GÖNENÇ, Güney, *Hep Aranızda Olacağım: Frederic Joliot-Curie’nin Yaşam Öyküsü*, e-kitap, Yordam Kitap, 2008.

- KAYNAR, Mete Kaan, "Türkiye'nin Ellili Yılları Üzerine Bazı Notlar", *Türkiye'nin 1950'li Yılları*, Hazırlayan Mete Kaan Kaynar, İletişim Yayınları, İstanbul, 2015, ss.15-39.
- ÖRNEK, Cangül, *Türkiye'nin Soğuk Savaş Düşünce Hayatı: Antikomünizm ve Amerikan Etkisi*, Can Yayınları, İstanbul, 2015.
- ÖZTÜRK, Kazım, *Türk Parlamento Tarihi TBMM IX. Dönem 1950-1954*, TBMM Vakfı Yayınları, Ankara, 1999.
- SAYILGAN, Aclan, *Türkiye'de Sol Hareketler*, (Genişletilmiş Yeni Baskıya Hazırlayan: Erol Cihangir), Doğu Kütüphanesi, İstanbul, 2009.
- SELEK, Pınar, *Barışamadık*, İthaki Yayınları, İstanbul, 2004.

V. Makaleler

- AKKAYA, Bülent, "Türkiye'nin Nato Üyeliği ve Kore Savaşı", *Akademik Bakış Dergisi*, Ocak-Şubat 2012, Sayı: 28, ss.1-20.
- ALPER, Soner, ARAP, Erdal, DEĞİRMENCİOĞLU, Burcu, "Unutulan Savaş: Kore Savaşı", *Hukuk Gündemi*, 2014/1, ss.75-83.
- BULUT, Sedef, "Sovyet Tehdidine Karşı Güvenlik Arayışları: I. ve II. Menderes Hükümetlerinin (1950-1954) Nato Üyeliği ve Balkan Politikası", *Ankara Üniversitesi Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi*, Sayı: 41, Mayıs 2008, ss.35-61.
- DOSTER, Barış, "Türkiye'de NATO Karşıtlığının Tarihsel ve Siyasal Kökenleri", *Ortadoğu Analiz*, Nisan 2012, Cilt: 4, Sayı:40, ss.30-41.
- GÖKTEPE, Cihat, SEYDİ, Süleyman, "Soğuk Savaş Başlangıcında Türk Dış Politikası", *bilig*, Kış 2015 / Sayı: 72, 2015, ss.197-222.
- GÜL, Tülay, "Ulusal Basında Türkiye'nin Kore'ye Asker Gönderme Kararı", *Belgi*, Sayı: 7 (Kış 2014/ I), ss.871-879.
- İŞLER, Esra İlkey Keloğlu, ANALI, Serdar, "Kore Savaşı'na Katılma Sürecinde Basın Yoluyla Halkın Onayını Arttırmak", *Erciyes İletişim Dergisi "akademia"*, Cilt: 4, Sayı: 2, 2015, ss.86-104.
- İŞLER, Esra İlkey Keloğlu, ANALI, Serdar, "Voice of America'dan Ankara Radyosu'na: Kore Savaşı'nda Kamuoyu Oluşturma", *İletişim*, Haziran, Sayı: 22, 2015, ss.83-99.

- KAHYA, Pınar, “Soğuk Savaş Dönemi Türkiye Düşünce Hayatında Türk Barışseverler Cemiyeti: ‘Niçin Sovyetler Birliği’nin Dostu?’”, *Ekim Dönemi’nin 100. Yılı: Sovyetler Birliği, Soğuk Savaş, Uluslararası Sistem-Mülkiye Uluslararası İlişkiler Kongresi*, 16-17 Ekim 2017/Ankara.
- ÖZDEMİR, Emin, ŞENDİL, A. Fatih, “Soğuk Savaş Dönemi Algı ile Gerçek Arasında Bir İmge Olarak Türk Solu; Demokrat Parti’nin Sol Hareketlere Yaklaşımı”, *Cumhuriyet Tarihi Araştırmaları Dergisi*, Cilt: 12, Sayı: 23, 2016, ss.337-368.
- ÖZTAN, G. Gürkan, YILMAZ, Tebessüm, “Militarizm ve Anti Komünizmin Kesiştiği Nokta: Kore Savaşı”, <https://www.toplumvebilim.com/.../makale.aspx?...Militarizm%20ve%20an...>
- SARGIN, Nihat, “Bağımsızlık Demokrasi Sosyalizm Mücadelesine Adanmış Bir Yaşam”, *Gün*, 3 Kasım 1987.
- SATIR, Mehmet Emin, “Soğuk Savaş Döneminde Türkiye’de Sol Basın”, *Global Media Journal TR Edition*, 9 (18), 2019, ss.108-127.
- TOPÇU, İlyas, “Soğuk Savaş Dönemi Türkiye-Sovyet Rusya İlişkileri ve Türk Basını (Stalin’in Ölümüne Kadar)”, *International Journal of Academic Value Studies*, Vol: 3, Issue: 9, 2017, pp. 94-110.
- YAMAN, Ahmet Emin, “Kore Savaşı’nın Türk Kamuoyuna Yansıması”, *Ankara Üniversitesi Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi*, Sayı: 37-38, Mayıs-Kasım 2005, ss. 231-245.
- YILDIZ, Özgür, DOĞRAMACI, Hafize, “Muğla-Milas Kore Gazilerinin Anıları Işığında Kore Savaşı Üzerine Bir Değerlendirme”, *Tarih Okulu Dergisi*, Mart 2014 Yıl: 7, Sayı: XVII, ss. 545-570.
- YUCA, İrşad Sami, “Demokrat Parti Döneminde Sivil Bir Muhalif Örgüt Örneği: İleri Jön Türkler Birliği”, *Akademik Tarih ve Düşünce Dergisi*, Cilt: IV / Sayı: XII / Ağustos 2016 /MMXVII, ss.73-95.

VI. Tezler

- HAŞİMİ, Nurullah, *Türkiye’nin Kore Savaşına Katılmasının Siyasi Nedenleri ve Sonuçları*, Batman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Batman, 2014.
- SİPAHİ, Serkan, *Kore Savaşı ve Türk Kamuoyu*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Enstitüsü, İzmir, 2007.

VII. İnternet Kaynakları

“Aracının kızı: Bellice Boran!”, earsiv.sehir.edu.tr:8080/xmlui/bitstream/.../.

(Son erişim tarihi: 18.08.2019).

ATEŞ, Alev, “Bir Barış Beyannamesi ve Düşündürdükleri (2)”, www.inadina.com/inadeski/sayi8/alva.htm.

(Son erişim tarihi: 21.02.2019).

ERDEM, Hamit, “Hemşeri, Kore Nere?”, www.toplumsal.org/hemseri-kore-nere-hamit-erdem/

(Son erişim tarihi: 23.03.2019),

“Tanımayanlar için Nihat Sargın”, T24, <https://t24.com.tr>

(Son erişim tarihi: 29.10. 2018).